

Til Energistyrelsen

Til: ens@ens.dk

Cc: beredskab@ens.dk

Dok. ansvarlig: PHA/CMO/MGA
Sekretær: SLS
Sagsnr: s2016-443
Doknr: d2016-12518-32.0
19-09-2016

Dansk Energis hørings svar på lovforslag om IT-sikkerheds-beredskab i el- og naturgassektorerne

Dansk Energi takker for muligheden for at afgive hørings svar på Energistyrelsens forslag til "Udkast til lov om ændring af lov om elforsyning og lov om naturgasforsyning", samt det dertilhørende udkast til "Bekendtgørelse om it-beredskab for el- og naturgassektorerne".

Vi har valgt at samle og gruppere vores kommentarer og bemærkninger, således at vi kommenterer særskilt på hhv. udkastet til lovforslag og udkastet til bekendtgørelse (hhv. afsnit I og afsnit II i det efterfølgende).

Med hørings svaret lægger Dansk Energi op til yderligere dialog mellem sektor og myndigheder, idet initiativer til at imødegå cybertruslen helt oplagt bør udvikles og implementeres i en fortløbende, dynamisk proces med tæt involvering af alle aktører.

Vores kommentarer og bemærkninger til hhv. lovforslaget og udkastet bør læses i sammenhæng. Vi har dog forsøgt at formulere dem, så de kan læses uafhængigt af hinanden.

- Del I omhandler vores bemærkninger til lovforslaget (siderne 3-13)
- Del II omhandler vores bemærkninger til udkastet til bekendtgørelse (siderne 14-20)

Herunder gengives Dansk Energis anbefalinger i kort form.

Dansk Energis anbefalinger

- Cybertruslens dynamik og kompleksitet gør, at sektorernes "samarbejds klima" bør forbedres, så fortrolig og tillidsbaseret videndeling og erfaringsudveksling kan ske så uhindret som muligt (se Del I, afsnit 1).
- Vi opfordrer til, at elsektoren – i form af repræsentanter fra Energinet.dk, Dansk Energi og virksomhederne – gives tid til at samarbejde om at identificere de reelle og potentielle sårbare og kritiske systemer, for derigennem at udtænke og udvikle dertilhørende konkrete løsningsforslag, som vurderes nødvendige for at tilsikre et tilstrækkeligt og nødvendigt teknisk sikkerhedsniveau og beredskab på den mest omkostningseffektive måde. Vores fælles mål bør være "Det bedste beredskab" (se Del I, afsnit 2).

DANSK ENERGI

Vadroffsvej 59 | DK-1900 Frederiksberg C | T: +45 35 300 400 | info@danskeenergi.dk | www.danskeenergi.dk

- De økonomiske konsekvensanalyser bør genbesøges, når der er mere klarhed over opgaver, løsninger og rollefordeling (se Del I, afsnit 3).
- Udnyt synergier og undgå overimplementering og dobbeltregulering. Afvent mere klarhed fsva. igangværende EU-initiativer samt kommende implementering af anden nærtbeslægtet lovgivning (se Del I, afsnit 4).
- Tilsynsopgaven for både det almene beredskab og IT-beredskabet skal flyttes fra Energinet.dk til en anden kompetentmyndighed. Dansk Energi indgår gerne i nærmere drøftelser om, hvor tilsynsopgaven placeres bedst. Vi foreslår, at Center for Cybersikkerhed evt. kan bistå den kompetente myndighed i forbindelse med tilsyn på IT-beredskabet (se Del I, afsnit 5).
- Bekendtgørelsens omfattende krav om dokumentation bør gå hånd-i-hånd med implementering af nye tekniske sikkerhedsløsninger og dermed give mere reel sikkerhed ude i den enkelte virksomhed. Dokumentation alene gør os ikke mere sikre (se Del II, afsnit A).
- Vis sektoren og virksomhederne mere tillid, når det gælder kontrakt- og aftalegrundlag med kommercielle CSIRT-tjenester. Begræns ikke Energinet.dk's og virksomhedernes mulighed for at samarbejde om CSIRT-tjenester (se Del II, afsnit B).
- Netselskaberne bør kunne opnå kompensation via forhøjelse af indtægtsrammerne som følge af meromkostninger ved samtlige af de opgaver, der nu pålægges efter lovforslag og bekendtgørelse (se Del II, afsnit C).
- Ikrafttrædelsestidspunktet for bekendtgørelsen bør ændres til tidligst 1. juli 2017. Ikrafttrædelsestidspunktet bør dog ses i sammenhæng med en afklaring af igangværende EU-initiativer og kommende implementering af anden nærtbeslægtet lovgivning (se Del II, afsnit E).
- Fristen for virksomhedernes tilslutning til en CSIRT-tjeneste bør ændres til tidligst 1. januar 2018 for derved at give virksomhederne mulighed for at afsøge mulighederne for samarbejde og evt. fælles indkøb/udbud (se Del II, afsnit E).

Del I. Dansk Energis kommentarer og bemærkninger til lovforslaget

Vores kommentarer og bemærkninger til lovforslaget har vi valgt at samle og gruppere som følger:

1. Generelt om lovforslaget og cybertruslen
2. Den forudgående proces samt baggrundsmaterialet til lovforslaget
3. Vurdering af forslagens økonomiske konsekvenser samt regeringens administrative byrdestop
4. Risikoen for overimplementering og dobbeltregulering
5. Tilsynet med elsektorens beredskab
6. Konkrete bemærkninger til lovforslaget

1. Generelt om lovforslaget og cybertruslen

Cybertruslen er i Dansk Energis optik én af nyere tids – og kommende års – største udfordringer. Cybertruslens kompleksitet stiller os – elsektorens virksomheder og organisationer, større som mindre, sektorerne og samfundet som hele – over for ikke uvæsentlige udfordringer og nye opgaver.

Virksomhederne i elsektoren har gennem en lang årrække arbejdet fokuseret med og løbende udviklet, forbedret og optimeret beredskabsplanlægning, risiko- og sårbarhedsvurderinger samt sikring og beskyttelse af anlæg og systemer. Vi ser dog et stadigt stigende behov for at vi som virksomheder, som sektor og som nation samarbejder endnu mere. Samarbejdet bør ske under og inden for en fælles ramme, hvor der i endnu højere grad end i dag tages hensyn til et ønske om diskretion og det faktum, at tillid og ligeværdighed mellem virksomheder og myndigheder er en forudsætning for, at reel og uforbeholden videndeling kan og vil ske. Efter Dansk Energis opfattelse har vi både som sektor og som nation stadig et godt stykke vej endnu, førend vi kan hævde, at vi reelt *samarbejder*, når vi taler om cybertruslen og beredskab generelt.

Som branche anerkender vi, at Energistyrelsen som sektoransvarlig myndighed for elsektoren har og føler et stort politisk ansvar for at levere lovgivning, som sikrer forsyningssikkerheden i Danmark fremadrettet. Dansk Energi appellerer dog i dét lys til, at lovforslagets implementering ikke hastes igennem, men udarbejdes og indføres ud fra et holistisk perspektiv, som er tilstrækkeligt gennemarbejdet og gennemanalyseret, og som samtidig er relativt fremtidssikkert.

Ud fra et sådant ønske til fremtiden ser Dansk Energi, at de nuværende bemærkninger til lovforslag – og særligt udkast til bekendtgørelse – ikke udgør et tilstrækkeligt dækkende, gennemarbejdet og gennemanalyseret grundlag, idet vi – til bemærkningerne og til baggrundsmaterialet til lovforslaget samt til udkastet til bekendtgørelsen – mener, at vi kan identificere en mængde ubesvarede spørgsmål, uklarheder og uhensigtsmæssigheder.

Dansk Energi anerkender vigtigheden af, at virksomhederne i el- og naturgassektorerne har fokus på cybertruslen. Det mener vi også, at virksomhederne allerede har i dag igennem vores nuværende beredskabsarbejde. Vi finder dog samtidig, at det må anerkendes, at alle er på en "rejse i modenhed", når vi taler om cyber- og informationssikkerhed. En sådan rejse vil aldrig nå til "vejs ende", når cybertruslen er dynamisk.

Det store spørgsmål ligger derfor lige for: *"Hvilket niveau af sikkerhed er der behov for, hvilket niveau forventes og hvilket niveau påkræves?"*

Dansk Energi imødeser derfor, at myndighedssiden forholder sig til, hvilket niveau af sikkerhed samfundet i fremtiden forventer og dermed pålægger virksomhederne i elsektoren at honorere. For forventes det, at vi som sektor eller de enkelte virksomheder kan håndtere enhver vilkårlig cybertrussel? – også de allermest avancerede og målrettede? Uanset hvilket sikkerhedsniveau der ønskes eller forventes, henleder vi opmærksomheden på, at der med hvert niveau af sikkerhed også følger en omkostning.

Indledningsvis finder vi det værd at understrege, at leveringssikkerheden i Danmark i dag er på mere end 99,99 %, og at en gennemsnitlig elforbruger i Danmark blot oplever, hvad der svarer til én strømafbrydelse hvert 2.-3. år. Det faktum baseres på tal indberettet til Energitilsynet gennem de seneste knap 10 år.

Til dato har vi endnu ikke oplevet strømafbrydelser i Danmark som følge af brud på cyber- og informationssikkerhed eller udefrakommende hackerangreb. Det er dog set andre steder i verden (Ukraine d. 23. december 2015), og truslen er selvsagt relevant og aktuel.

Dansk Energi er derfor også opmærksom på, at Center for Cybersikkerhed i dets seneste trusselsvurdering fra januar 2016 bl.a. vurderer, at truslen fra cyberspionage er meget høj, mens truslen fra cyberterror vurderes som lav.

Fra Dansk Energis side ser vi det derfor sådan, at vi som elsektor har udmærkede muligheder for at skabe "Det bedste beredskab" i samarbejde med relevante myndigheder.

Med ny lovgivning vil myndighederne helt naturligt skulle forholde sig til bl.a.:

- hvilke opgaver – såvel eksisterende som nye opgaver - der ønskes løst og varetaget
- hvem der forventes at skulle løse de identificerede opgaver
- hvilke "tekniske løsninger", der forventes implementeret for at bistå med opgaveløsninger
- evt. krav om, hvorvidt nye opgaver (og løsninger) skal løses (og implementeres) hurtigere, end virksomhederne måske ellers selv ville have implementeret løsningen og løst opgaven på eget initiativ.

Fra Dansk Energis side håber vi, at vi med dette hørings svar kan være med til at nuancere, hvilke opgaver og løsninger samt hvilken rollefordeling, vi ser for os som værende nødvendige for at kunne opbygge et – i vores optik – altafgørende "samarbejds klima" inden for elsektoren og på tværs af sektorerne. Vi ser samarbejds mulighederne som forudsætning for, at elsektoren kan udvikle og opretholde "Det bedste beredskab" med de bedste tekniske løsninger – enten individuelle eller universelle. Løsninger som vil medvirke til at hæve sikkerhedsniveauet inden for sektoren og bistå andre sektorer – både nationalt og internationalt.

2. Den forudgående proces samt baggrundsmaterialet til lovforslag og udkast til bekendtgørelse

Energistyrelsen har i det offentliggjorte baggrundsmateriale, i bemærkningerne til lovforslaget og i udkastet til bekendtgørelse i forbindelse med denne høring lagt vægt på, at udgangspunktet for Energistyrelsens arbejde med cyber- og informationssikkerhed i el- og naturgassektorerne skal findes i regeringens Nationale Strategi for Cyber- og Informationssikkerhed fra december 2014 og denne strategis initiativ nr. 17, herunder:

- en undersøgelse af niveauet af cyber- og informationssikkerhed i el- og naturgassektorerne
- ændring af elforsyningsloven og naturgasforsyningsloven
- en styrkelse af kravene til cyber- og informationssikkerhed på energiområdet, primært i el- og naturgassektorerne
- at nye krav indføres inden udgangen af 2016.

Energistyrelsens undersøgelse af niveauet af cyber- og informationssikkerhed, som blev gennemført med konsulentbistand fra konsulentfirmaet PwC i foråret 2015, konkluderede, at modenheten og de implementerede sikkerhedskontroller i el- og naturgassektorerne var udtryk for et relativt højt sikkerhedsniveau sammenholdt med virksomheder i andre brancher.

I kølvandet på PwC-undersøgelsen inviterede Energistyrelsen Dansk Energi og repræsentanter fra virksomhederne til at deltage i analysen "Risiko- og sårbarhedsundersøgelse af cybersikkerhed i el- og naturgassektorerne værdikæde". Dansk Energi deltog således i en styregruppe for analysearbejdet samt i to workshops i august 2015, hvor en række virksomhedsrepræsentanter også deltog.

Slutrapporten for denne risiko- og sårbarhedsundersøgelse har imidlertid været længe undervejs i forhold til offentliggørelse, hvilket først er sket nu i forbindelse med høringen af nyt lovforslag og udkast til ny bekendtgørelse.

Dansk Energi stiller sig imidlertid kritisk over for denne slutrapport. Det gør vi af flere årsager:

- På de to workshops for elsektoren lykkedes det – efter Dansk Energis opfattelse – ikke at komme tilstrækkeligt i dybden eller for parterne at nå til enighed om de potentielle udfordringer og reelle sårbarheder, hvilket rapporten også selv fremhæver i kapitel 2.
- Workshop-deltagerne har ikke haft mulighed for at sikre sig, at deres bidrag, kommentarer og input er gengivet korrekt i slutrapporten, idet slutrapporten ikke har været til kommentering hos workshopdeltagerne.
- De foreslåede løsninger i rapporten afspejler ikke et fælles billede af, hvad der inden for sektoren ses og opleves som reelle behov for at hæve sikkerhedsniveauet i sektoren. De skitserede løsninger anser Dansk Energi derfor alene som udtryk for Energistyrelsens bud på mulige løsninger.

I dét lys er det også værd at bemærke, at Energinet.dk's operationelle og koordinerende rolle kun i meget begrænset omfang var repræsenteret i workshoparbejdet, trods at netop denne rolle udgør den måske allervigtigste aktørrolle i det danske elsystem.

I forhold til analysearbejdet savner Dansk Energi derfor, at der som samlet sektor bliver mulighed for i fællesskab at gå mere i dybden med at identificere de reelle og potentielle udfordringer, samt at vi som sektor får lejlighed til – ud fra en mere holistisk tilgang – at udtænke de konkrete initiativer og løsninger, som vi ser, vi mangler i forhold til opretholdelse af det bedst mulige, operationelle beredskab. Dette bør ske for at sikre, at nye myndighedskrav indføres på et troværdigt, sagligt og tilstrækkeligt dokumenteret grundlag – om nødvendigt underlagt krav om fortrolighed.

Vi opfordrer derfor til, at sektoren – i form af repræsentanter fra Energinet.dk, Dansk Energi og virksomhederne – gives mere tid til at samarbejde om at identificere de reelle og potentielle sårbare og kritiske systemer, for derigennem at udtænke og udvikle dertilhørende konkrete løsningsforslag, som vurderes nødvendige for at tilsi­k­re et tilstrækkeligt og nødvendigt teknisk sikkerhedsniveau og beredskab.

Dansk Energi vurderer, at dette analysearbejde kan blive såvel omfattende som tidskrævende – og derfor umuligt vil kunne afsluttes inden udgangen af 2016. Et kvalificeret gæt vil fra vores side lyde sommeren 2017, forudsat at en tillidsbaseret ramme for samarbejde kan etableres snarligt, og at alle parter deltager aktivt i analysearbejdet fra første færd og gennem hele processen.

3. Vurdering af forslagets økonomiske konsekvenser samt regeringens administrative byrdestop

3.1 Vores kommentarer til EY's økonomiske konsekvensvurdering

EY-rapporten konkluderer, at de administrative omstillingsomkostninger og de løbende administrative omkostninger beløber sig til i alt hhv. 10,5 mio. kr. og 13,3 mio. kr. for alle virksomheder.

Nedenstående tabel opsummerer EY's økonomiske konsekvensvurdering for hhv. administrative omstillingsomkostninger og løbende årlige administrative omkostninger.

Kategori	Administrative omstillingsomkostninger	Løbende årlige administrative omkostninger	Antal virksomheder pr. kategori
1	0,2 mio. kr.	1,6 mio. kr.	22
2	1,6 mio. kr.	3,2 mio. kr.	11
3	6,9 mio. kr.	5,8 mio. kr.	62
4 Energinet.dk	1,8 mio. kr. ¹	2,7 mio. kr. ²	1
Sum	10,5 mio. kr.	13,3 mio. kr.	96

¹ I dette beløb indgår kr. 0,3 mio. til udarbejdelse af vejledningsmateriale

² I dette beløb indgår kr. 0,9 mio. til udstationering af Energinet.dk-medarbejder ved Center for Cybersikkerhed, samt kr. 1,3 mio. til tilsynsmyndighedens løbende tilsyn.

Normeres disse summerede tal på sektorniveau med antallet af virksomheder, som er lagt til grund for den økonomiske konsekvensvurdering, fås de i nedenstående tabel angivne økonomiske gennemsnitsramme pr. virksomhed.

Kategori	Administrative omstillingsomkostninger (pr. virksomhed)	Løbende årlige administrative omkostninger (pr. virksomhed)	Antal timer pr. måned pr. virksomhed (ved kr. 1000,-/time)
1	9.091 kr.	72.727 kr.	6
2	145.455 kr.	290.909 kr.	24
3	111.290 kr.	93.548 kr.	8
4, Energinet.dk ³	1,5 mio. kr.	500.000 kr.	42

Ovenstående gennemsnitstal pr. virksomhed baserer sig på tallene i EY's rapport, som eksplicit nævner, at rapporten har inddraget hensynet til "business as usual". Tallene afspejler dog efter Dansk Energis opfattelse ikke den nye virkelighed, som udkastet til bekendtgørelse vil pålægge virksomhederne.

Konkret bemærkes det, at den af EY anvendte timesats på kr. 1.000,- pr. time til eksterne konsulenter ligger langt under det prisniveau, som Dansk Energis medlemmer kender fra konsulentverdenen, når der er tale om opgaver inden for IT-sikkerhedsområdet.

Baseret på drøftelser i Dansk Energis IT-sikkerhedsudvalg⁴ finder vi det meget usandsynligt, at kategori 1-virksomheder i gennemsnit kan foretage en administrativ omstilling for under 10.000,- kr., svarende til reelt alene én dags arbejde. Vi finder det endvidere usandsynligt, at en kategori 1-virksomhed efterfølgende med blot ca. 6 timers arbejde pr. måned kan sikre sig, at virksomheden løbende lever op til bekendtgørelsens krav. Tilsvarende ser vi det fx også meget usandsynligt, at kategori 3-virksomheder kan leve op til deres løbende administrative forpligtigelse med kun 8 timer pr. måned (én dags arbejde).

I tillæg hertil bemærkes det, at cirka halvdelen af de i alt 22 kategori 1-virksomheder i dag ikke er omfattet af BEK1024 og derfor må forventes at have markant større administrative omstillingsomkostninger end de virksomheder, som allerede er omfattet af BEK1024. Førstnævnte høster heller ikke synergier fra arbejdet med BEK1024, som de kan gøre brug af og tage udgangspunkt i. Dette til trods for, at disse virksomheder naturligvis allerede arbejder med IT-sikkerhed og IT-beredskab i ét eller andet omfang.

Konkret bemærkes det desuden, at medlemmerne i IT-sikkerhedsudvalget finder det uklart, i hvilket omfang bekendtgørelsen enten direkte eller indirekte pålægger virksomhederne at

³ Beløbene er ekskl. de i note 1 og 2 udspecificerede beløb for udstationering og tilsynsrollen, for derved at give et mere realistisk billede af, hvilke beløbsstørrelser hver virksomhed inden for el- og naturgassektoren reelt har at arbejde med og ud fra i forhold til lokal implementering af de nye krav og opgaver.

⁴ Brancheinternt udvalg, som repræsenterer 12 af Dansk Energis medlemsvirksomheder, herunder både kategori 1-, 2- og 3-virksomheder (i alt 2,6 mio. slutkunder og ca. 6.000 MW central elproduktionskapacitet)

etablere nye døgnbemandede IT-vagtordninger. En sådan vagtordning vil være forbundet med væsentlige meromkostninger, hvad enten vagtordningen kan etableres inden for rammerne af virksomhedernes allerede eksisterende IT-driftsorganisationer eller skal tilkøbes eksternt. Disse meromkostninger synes slet ikke at være tænkt med i EY-rapporten.

Blandt de medlemmer af vores IT-sikkerhedsudvalg, som blev interviewet af EY, fandt flere virksomheder behov for at få præciseret flere af de stillede interviewspørgsmål under interviewet med EY. EY havde imidlertid kun i begrænset omfang været i stand til at uddybe og kvalificere de stillede spørgsmål. Af samme grund er der en formodning om, at de afgivne virksomhedssvar tages med forbehold.

Ovenstående afspejler, at EY-rapportens økonomiske konsekvensvurdering efter vores opfattelse er mangelfuld og i værste fald decideret ukorrekt. Det er derfor vores anbefaling, at rapporten i sin nuværende form ikke lægges til grund for vurderingen af de økonomiske konsekvenser for virksomheder og myndigheder. De økonomiske konsekvensanalyser bør genbesøges, når der er mere klarhed over opgaver, løsninger og rollefordeling.

3.2 Vores kommentarer til LinkGRC-notatet

LinkGRC vurderer, at en CSIRT-tjeneste, som dækker alle el- og naturgassektorenes virksomheder kan fås for kr. 23 mio. pr. år.

Dansk Energi stiller indledningsvis spørgsmålstejn ved, om LinkGRC's analyse afspejler det eller de sikkerhedsprodukter, som el- og naturgassektorenes virksomheder reelt set har behov for og bør understøttes af fsva. proaktive og reaktive CSIRT-ydelser.

Dansk Energi finder det uklart, hvorvidt LinkGRC's notat reelt set afspejler det sikkerhedsniveau, som bekendtgørelsen pålægger virksomhederne.

Dansk Energi har endvidere vores tvivl om, hvorvidt det bliver praktisk muligt at opnå de rabatter, som LinkGRC-notatet lægger op til, idet LinkGRC-notatet forudsætter et altomfattende sektorsamarbejde inkl. fællesudbud/-indkøb.

De økonomiske konsekvenser ved virksomhedernes tilslutning til en CSIRT-tjeneste anses derfor som værende umulige at vurdere troværdigt, førend omfanget af de proaktive og reaktive CSIRT-ydelser er nærmere defineret og fastlagt i samarbejde med virksomhederne. I det arbejde bør også inddrages en vurdering af om – og i hvilket omfang – netværksmonitorering hos virksomhederne skal anses som grundlaget for varslings-tjenestens varslinger, grundlag for varsling af andre sektorer, input til Center for Cybersikkerheds efterretningsarbejde etc.

Dansk Energi vil naturligvis opfordre vores medlemsvirksomheder til at samarbejde i det omfang, at det er muligt. Vi kan dog i sagens natur ikke tvinge eller pålægge vores medlemsvirksomheder til at gå sammen.

Dansk Energi har i anden sammenhæng gennemført en medlemsundersøgelse, hvor vi har spurgt ind til medlemsvirksomhedernes interesse i øget samarbejde på IT-sikkerhedsområdet. Besvarelserne tegner et billede af opbakning til øget samarbejde, men viser også, at der er udbredt tvivl om, hvorvidt det reelt er muligt at lave tekniske sikkerheds-

løsninger, som muliggør "one-size-fits-all". Virksomhedernes it-systemer og netværk er i sigens natur meget forskellige.

En ambition om et altomfattende CSIRT-sektorsamarbejde ville være interessant set med Dansk Energis briller. Vi er bekendt med, at et sådan samarbejde er under etablering i Norge (KraftCERT.no), og at lignende overvejes i andre EU-lande også.

Et dansk CSIRT-sektorsamarbejde ser vi dog ikke som en reel mulighed i lyset af udkastet til bekendtgørelse. Her lægges op til, at Energinet.dk årligt skal afgive kommentarer og anbefaling til Energistyrelsen på de CSIRT-kontrakter, som virksomhederne indgår med kommercielle sikkerhedsfirmaer. Det vil i praksis betyde, at Energinet.dk vil blive inhabil i et CSIRT-sektorsamarbejde allerede inden det – om muligt – overhovedet er kommet i gang.

Ovenstående bemærkning til CSIRT har vi forsøgt at uddybe i vores bemærkning til udkastet til bekendtgørelse (se Del II, afsnit B).

3.3 Regeringens administrative byrdestop

Dansk Energi er opmærksom på, at regeringens administrative byrdestop ikke må pålægge erhvervslivet større administrative byrde samlet set.

Dansk Energi har i bemærkningerne til lovforslaget ikke fundet dokumentation for, hvorledes det med lovforslaget er sikret, at regeringens byrdestop er overholdt.

4. Risikoen for overimplementering og dobbeltregulering

Dansk Energi har noteret sig, at der netop i denne tid er mange forskellige initiativer på forskellige niveauer med fokus på cyber- og informationssikkerhed i energisektorerne.

Det være sig bl.a.:

- at NIS-direktivet i nær fremtid skal implementeres i dansk lovgivning.
- at EU's Persondataforordning tillige skal implementeres i dansk lovgivning pr. 25. maj 2018. Virksomhederne i el- og naturgassektorerne vil naturligvis også skulle leve op til denne nye, kommende lovgivning.
- at EU-Kommissionens kommende "Vinterpakke" (som forventes omkring årsskiftet 2016/2017) forventes at indeholde elementer, som dels vil fokusere på forsyningssikkerhed, dels vil fokusere på cyber- og informationssikkerhed i de europæiske energisektorer.
- at et igangværende ENISA⁵-projekt, "Security Requirements for electricity power supply operators", forventes at opstille og foreslå en række nye, tekniske fælleseuropæiske minimums-sikkerhedsforanstaltninger/-krav til bl.a. elselskaber, herunder elproduktion, eltransmission, eldistribution og elhandel.
- at Center for Cybersikkerhed arbejder på en opdateret udgave af den Nationale Strategi for Cyber- og Informationssikkerhed.
- at Energistyrelsen har påtænkt en justering af den gældende bekendtgørelse på beredskabsområdet i elsektoren (BEK1024) fsva. kravene til fysisk sikring af anlæg.

⁵ The European Union Agency for Network and Information Security. Dansk Energi blev interviewet til dette studie d. 8. september 2016.

- at lovforslaget med ændringsforslaget om ophævelse af § 85b, stk. 4, 2. pkt. vil give mulighed for, at tilsynsopgaven inden for det almene beredskab (BEK1024) kan placeres hos en anden myndighed end Energinet.dk.
- at Energinet.dk's tekniske forskrifter i større og større omfang stiller flere og flere krav til virksomhedernes data- og informationsudveksling samt operationelle beredskab bl.a. i forbindelse med nettilslutning af produktions- og forbrugsanlæg samt i forbindelse med brugen af net- og produktionstelegrafer mv.

Fra Dansk Energis side ser vi derfor både i forhold til cyber- og informationssikkerhed og i forhold til beredskabet generelt i elsektoren mange "bolde", som pt. er i spil, og som i vores optik har væsentlige overlap. Vi ser derfor også risici for modstridende krav og dobbeltregulering, men også gode muligheder for at høste synergier.

Trods det, at regeringens nationale strategi for cyber- og informationssikkerhed, initiativ nr. 17, tilsiger, at nye og skærpede krav skal indføres inden udgangen af 2016, finder Dansk Energi det vigtigt, at gøre opmærksom på, at vi ser en betydelig risiko for, at der sker overimplementering af lovgivning og myndighedskrav, og måske endda indføres modstridende krav, hvis ikke den videre beslutningsproces afventer en større samlet afklaring og samtænkes med de førnævnte EU- og nationale initiativer.

Fra Dansk Energis side appellerer vi derfor til, at Energi-, Forsynings- og Klimaudvalget drøfter muligheden for, at vedtagelse af lovforslaget og bekendtgørelsen kan afvente og samtænkes med flere, hvis ikke alle, af de ovennævnte initiativer, som der allerede er kendskab til er på vej eller er på idéstadiet.

5. Tilsynet med elsektorens beredskab

Dansk Energi bakker op om, at lovforslaget muliggør, at tilsynsrollen kan placeres hos en anden kompetent myndighed – både hvad angår det almene beredskab og IT-beredskabet.

Dansk Energi anbefaler således, at tilsynsrollen – både hvad angår et nyt, kommende it-beredskab, men også det eksisterende, almene beredskab – flyttes fra Energinet.dk til en anden kompetent myndighed. Dansk Energi indgår gerne i nærmere drøftelser om, hvor tilsynsopgaven placeres bedst.

Tilsynsrollen og tilsynet bør naturligt omfatte hele elsektoren – altså både virksomhederne og Energinet.dk som transmissions- og systemansvarlig virksomhed (som den mest forsyningskritiske aktør i det danske elsystem), herunder Energinet.dk's koordinerende rolle inden for elsektoren.

Vi foreslår denne ændring af tilsynsrollens placering på baggrund af flere forhold:

- Dansk Energi ønsker og ser et behov for, at elsektoren får skabt en tillidsbaseret ramme, inden for hvilken det i højere grad end i dag vil blive muligt for branchen at samarbejde, videndele og erfaringsudveksle om det operationelle beredskab. Dansk Energi finder det utrolig vigtigt, at virksomhederne og Energinet.dk – i forhold til det operationelle beredskab – bliver mere ligeværdige parter og hinandens samarbejdspartnere, trods Energinet.dk's overordnede koordinerende ansvar i el- og naturgas-

sektorerne. Energinet.dk's nuværende ekstraopgave med tilsynsopgaven opleves i denne sammenhæng som en begrænsning og en barriere for samarbejde.

- Særligt inden for IT-sikkerhedsområdet finder Dansk Energi det vigtigt, at vi kan videndele – og ikke bare inden for el- og naturgassektorerne, men også på tværs af sektorerne. Uforbeholden videndeling forudsætter høj grad af gensidig tillid og fortrolighed. Men hvis ikke den nødvendige tillid er til stede, vil videndeling under alle omstændigheder kun ske med forbehold.
- For Dansk Energi er det vigtigt, at der inden for beredskabsområdet i elsektoren findes en fremtidssikret samarbejdsform, som understøtter "lysten til at videndele" og samarbejde, samt gensidig læring med det mål at skabe "Det bedste beredskab".

I Dansk Energis optik bør vi derfor som sektor samlet set – det være sig Energistyrelsen, Energinet.dk, Dansk Energi og virksomhedsrepræsentanter for både Net og Produktion – stadig kunne mødes, fx i Danske El-selskabers Beredskabsudvalg (DEB), for at drøfte beredskabsrelaterede spørgsmål og udfordringer gældende for elsektoren.

Dansk Energi anbefaler – forudsat, at tilsynsrollen flyttes fra Energinet.dk til en anden kompetent myndighed – at DEB fremadrettet forankres omkring Energinet.dk's koordinerede opgaver (læs: Energinet.dk's kontrolrum og systemansvar). Dette muliggør fortsat tæt dialog med den kompetente myndighed som foreslået fremtidig tilsynsmyndighed.

6. Konkrete bemærkninger til lovforslaget

Ad. § 85d, stk. 1

... herunder planlægge og træffe nødvendige foranstaltninger for ...

Dansk Energi opfordrer til, at Dansk Energi og repræsentanter fra virksomhederne i elsektoren involveres i at konkretisere, hvilke foranstaltninger der vurderes nødvendige.

... sikre beskyttelsen af kritiske it-systemer, af betydning for elforsyningen.

Dansk Energi opfordrer til, at Dansk Energi og repræsentanter fra virksomhederne i elsektoren involveres i arbejdet med at konkretisere og definere, hvilke it-systemer, der anses som kritiske it-systemer af betydning for elforsyningen, herunder hvorledes begrebet "elforsyningen" skal defineres. Dansk Energi opfordrer til, at arbejdet sker ud fra en holistisk tilgang med udgangspunkt i Energinet.dk's rolle, driftsmæssige udfordringer og procedurer og it-systemer for derved at understøtte Energinet.dk's kritikalitet i det danske elsystem. De sårbarheder eller uhensigtsmæssigheder, som dette arbejde måtte identificere, må af de involverede parter søges løst på den mest omkostningseffektive måde. En sårbarhed eller uhensigtsmæssighed identificeret hos én part/virksomhed bør således kunne løses af en anden part/virksomhed, hvis dette findes mest samfundsøkonomisk og/eller sektoromkostningseffektivt.

I bemærkningerne til lovforslaget (til § 1, nr. 2) står: "*Beskyttelsen af kritiske it-systemer er ikke begrænset til en specifik trusselstype eller et konkret risikoscenarie. [...] De kritiske it-systemer skal beskyttes mod enhver trussel, der kan afstedkomme et nedbrud af it-systemet, hvorved at de styrings- og kontrolopgaver it-systemet varetager forhindres eller forstyrres*".

Denne bemærkning må nødvendigvis skulle tolkes således, at virksomheder skal beskytte kritiske it-systemer mod *alt* – også cyberspionage og forsøg på cyberterror forsøgt gennem-

ført af avancerede, statsstøttede hackergrupper. Et sådan krav vil efter Dansk Energis opfattelse betyde, at virksomhederne vil skulle etablere omfattende og løbende netværksmonitorering og logopsamling. Endvidere vil det forudsætte adgang til andre proaktive og reaktive CSIRT-ydelser end blot at være tilsluttet og have adgang til en varslings-tjeneste, som yder varsler baseret på et standard-IT-sikkerhedsprodukt.

Ad. § 85d, stk. 5, pkt. 1

... virksomhedens it-beredskab og evne til at modtage advarsler om trusler ...

Dansk Energi finder det uklart, i hvilket omfang virksomhederne risikerer at blive pålagt krav om at etablere nye døgnbemandede vagtordninger. Sådanne ordninger vil pålægge virksomhederne væsentlige meromkostninger. Et alternativt - og måske en mere omkostningseffektiv løsning - kan være kompetenceudvikling af nuværende beredskabs- og driftspersonale (som i dag er ikke-IT-tekniske personer). Udkastet til bekendtgørelse foreskriver dog i § 21, stk. 4, at øgede driftsomkostninger (hos netselskaberne) som følge af udgifter til kompetenceudvikling af egne medarbejdere skal afholdes inden for den hidtidige indtægtsramme.

Ad. § 85d, stk. 5, pkt. 4.

... tilmelding til en tjeneste, der yder varsler og informationer om it-sikkerhedstrusler ...

Dansk Energi finder det uklart, hvilke kilder og informationer, der skal lægges til grund for de varsler, som udsendes af varslings-tjenesten, herunder om varsler skal basere sig på oplevede hændelser i Danmark, generelle eller sektor-specifikke observationer, trusler mod forsyningskritiske IT-system, real-tidsobservationer etc.

Ad. § 85d, stk. 5, pkt. 5

Energinet.dk's varetagelse ...

Dansk Energi foreslår, at "Energinet.dk" ændres til "Den systemansvarlige virksomhed".

Ad. § 85d, stk. 6

Argumentationen i lovbemærkningernes afsnit 3.5.3 om at Energinet.dk skal udpeges som tilsynsmyndighed for det nye IT-beredskab er, efter Dansk Energis opfattelse, for unuanceret og synes formuleret med det formål at argumentere for, at Energinet.dk er den myndighed, der er bedst egnet til at være tilsynsmyndighed på både det almene beredskab og det nye IT-beredskab.

Som beskrevet nærmere i foregående afsnit er Dansk Energi ikke enig i dette synspunkt. Dansk Energi støtter fuldt op om vigtigheden af, at tilsynsarbejdet skal adskilles fra Energinet.dk's overordnede koordinerende opgaver.

Dansk Energi mener at kunne påvise, at Energinet.dk ikke har sikret den nødvendig adskillelse mellem tilsyn og koordinerende rolle i tilstrækkelig grad historisk set. Tvetydigheden af "Energinet.dk" i BEK1024 som både transmissionsvirksomhed, systemansvarlig virksomhed og tilsynsmyndighed gør det i forhold til BEK1024, kapitel 7, §§ 15-19, svært at gennemskue og afgøre præcist, hvem der skal varetage hvilke koordinerende opgaver. Energinet.dk's praksis har imidlertid været, at stort set alt beredskabsarbejde – DEB-udvalgsmøder, Regionale møder, vejledningsmateriale, beredskabsforanstaltninger, deltagelse i lokale beredskabsstabe samt udarbejdelse af sektorberedskabsplan – i vid udtrækning har været koordineret og varetaget helt eller delvist af Energinet.dk's beredskabssektion i Ballerup (læs: den afdeling i Energinet.dk som er ansvarlig for tilsynsrollen). Oplevelsen fra DEB-udvalgsmøderne – møder hvor hele sektoren skulle kunne mødes "i samme båd" og drøfte

beredskabsmæssige spørgsmål i fælles sektorinteresse – har endvidere også vist, at repræsentationen og deltagelsen fra Energinet.dk's transmissionsvirksomhed og systemansvar (læs: den koordinerende rolle) ofte har været begrænset, hvis ikke helt fraværende.

Dansk Energi anbefaler derfor, at tilsynsopgaven for både det almene beredskab og IT-beredskabet flyttes fra Energinet.dk til en anden kompetent myndighed. Dansk Energi indgår gerne i nærmere drøftelser om, hvor tilsynsopgaven placeres bedst. Vi foreslår endvidere, at Center for Cybersikkerhed skal kunne bistå den kompetente myndighed i forbindelse med tilsyn på IT-beredskabet.

Del II. Dansk Energis kommentarer og bemærkninger på udkastet til bekendtgørelse

Vi har valgt at samle og gruppere vores kommentarer og bemærkninger på udkastet til bekendtgørelse inden for følgende overskrifter:

- A. Dokumentationskrav vs. behovet for reel sikkerhed
- B. CSIRT og tilslutning til varslingstjeneste
- C. Netselskabernes meromkostninger som følge af bekendtgørelsens pålagte krav
- D. Konkrete bemærkninger til udkastet til bekendtgørelse
- E. Anbefaling vedr. videre proces forud for udstedelse af bekendtgørelse

A. Dokumentationskrav vs. behovet for reel sikkerhed

Udkastet til bekendtgørelse indeholder en række dokumentationskrav af forskellig art. Kravene om dokumentation vil pålægge virksomhederne at dokumentere deres processer og procedurer og vil endvidere pålægge virksomhederne at udarbejde planmateriel over egne forsyningskritiske it-systemers afhængigheder og sammenhæng. Virksomhedernes ressourcer vil således blive anvendt på at leve op til myndighedsbestemte dokumentationskrav.

Dansk Energi finder, at Energistyrelsen, Energinet.dk og virksomhederne som samlet sektor naturligt skal arbejde for at hæve sektorens IT-sikkerhedsmæssige modenhed gennem dokumentationskrav af processer og procedurer. Det er dog vigtigt, at kravet om dokumentation kommer til at gå hånd-i-hånd med implementering af nye tekniske sikkerhedsløsninger, som dermed giver mere reel sikkerhed ude i den enkelte virksomhed.

Efter Dansk Energi opfattelse – en opfattelse vi baserer på udsagn fra brancherepræsentanterne i vores IT-sikkerhedsudvalg – vil de omfattende dokumentationskrav i udkastet til bekendtgørelse imidlertid ikke i sig selv gøre virksomhederne mere sikre.

B. CSIRT og tilslutning til varslingstjeneste

I udkastet til bekendtgørelse lægger Energistyrelsen jf. § 27, stk. 1 op til, at alle virksomheder skal *"være tilmeldt en tjeneste, der yder varsler og informationer om relevante it-sikkerhedstrusler. Virksomheder i kategori 1 og 2 [...] skal endvidere være tilmeldt en tjeneste, der kan bistå virksomhederne med udredning og reetablering i akutte sikkerhedsmæssige situationer."* Denne ordlyd er at finde under overskriften "CSIRT".

I § 27, stk. 2, 3, 5 og 6 omtales den i stk. 1 nævnte "tjeneste" som en "CSIRT-tjeneste".

Energistyrelsen definerer i § 3 en CSIRT som *"en enhed, der kan varetage it-sikkerhedsmæssige opgaver af såvel proaktiv som reaktiv karakter, herunder levere informationer om it-sikkerhedstrusler og vejledning om vurdering og mitigering af sårbarheder. Begrebet CSIRT anvendes i denne bekendtgørelse alene om kommercielle it-sikkerhedsydelse."* En CSIRT defineres altså bredere end den i § 27, stk. 1 nævnte varslingstjeneste.

Dansk Energi finder det uklart:

- hvilken type "tjeneste", Energistyrelsen reelt set forventer, virksomhederne skal være tilsluttet; en CSIRT eller en varslingstjeneste?

- hvad denne "tjeneste" reelt skal levere; kun varslinger, eller også andre proaktive og reaktive ydelser?
- hvilke kilder, denne "tjeneste" skal basere sine varsler og informationer på baggrund af?
- hvorvidt de reaktive ydelser til kategori 1- og 2-virksomhederne alene er begrænset til "udredning og reetablering i akutte sikkerhedssituationer"? Og hvornår er der tale om en "akut sikkerhedssituation"?

I LinkGRC-notatet står, at der er undersøgt et kommercielt sikkerhedsprodukt, hvor trafikmonitorering alene foregår på ydersiden af netværket for virksomhedens modtagne og afsendte trafik.

På baggrund af drøftelser i Dansk Energis IT-sikkerhedsudvalg sætter Dansk Energi spørgsmålstegn ved, om trafikmonitorering på ydersiden af virksomhedernes netværk vil være tilstrækkeligt til at opfange og varsle om de trusler, som kritisk infrastruktur (som el- og naturgassektorerne er) forudses at blive mødt af, herunder:

- varsling af såvel kendte som ukendte/avancerede angreb (APT og Zero-days) samt
- varsle og alarmere om igangværende IT-sikkerhedshændelser, herunder anormaliteter i virksomhedernes interne netværk, herunder cyber-spionage; en trussel, som Center for Cybersikkerhed i deres trusselsvurdering (januar 2016) kategoriserer som "meget høj".

Tilstrækkelig trafikmonitorering er i vores optik en forudsætning for, at virksomhederne kan varsle om sådanne trusler.

Dansk Energi stiller sig tvivlende over for, hvorvidt et kommercielt standard-sikkerhedsprodukt vil være tilstrækkeligt til at yde det sikkerhedsniveau, som i fremtiden vurderes nødvendigt i en kritisk infrastruktur som vores nationale el- og naturgasforsyning.

Efter § 27, stk. 4 skal Energinet.dk hvert år den 1. november afgive anbefaling til Energistyrelsen om behovet for fastsættelse af nærmere regler for disse (kommercielle) kontrakter. En sådan kommenteringspligt vil efter Dansk Energis opfattelse betyde, at det bliver politisk uacceptabelt for virksomhederne at være tilsluttet samme CSIRT/varslingstjeneste som Energinet.dk. Vi anbefaler derfor, at denne indirekte begrænsning i samarbejdsmulighederne mellem Energinet.dk og virksomhederne skrives ud af bekendtgørelsen.

I Dansk Energi stiller vi os uforstående over for, at både Energinet.dk's kommenteringspligt samt Energistyrelsens kontraktkommentering, jf. § 27, stk. 3, overhovedet er tænkt ind og med som en del af bekendtgørelsen og de nye myndighedskrav.

Begge elementer opleves af Dansk Energi som en mistillidserklæring til branchen og virksomhederne og støtter på ingen måde op om et åbenlyst behov for, at vi som virksomheder, sektorer og samfund skal arbejde for mere tillidsbaseret videndeling og erfaringsudveksling.

Dansk Energi og virksomhederne har en naturlig interesse i at sikre, at de ydelser og leverandører, vi – individuelt eller i fællesskab – indgår aftaler og kontrakt med på markedsmæssige og kommercielle vilkår, giver og tilføjer det, vi ønsker – i dette tilfælde "reel sikkerhed for pengene". Vi finder derfor, at kravet i § 27, stk. 2, til fulde opfylder Energistyrelsens ønske

om at sikre sig, at informationer kan udveksles mellem virksomheder, såfremt det har betydning for andre virksomheder.

Hvis el- og naturgassektorens virksomheder skal lykkes med at vælge sikkerhedsløsninger, som tilfører virksomhederne, sektoren og dermed én af landets (mest) kritiske infrastrukturer den nødvendige sikkerhed for fremtiden, og måske endda tillige bidrager med information til de nationale efterretningstjenesters arbejde, ser vi et behov for, at Energinet.dk og virksomhederne – evt. i dialog – får den nødvendige tid til at analysere behovet, afsøge markedet samt evt. indgå fællesindkøb/-udbud.

Dansk Energi finder derfor ikke den foreslåede frist 1. juli 2017 som realistisk. Vores forslag vil i stedet være frist for tilslutning senest den 1. januar 2018.

C. Kompensation for netselskabernes meromkostninger som følge af bekendtgørelsens pålagte krav

De nye regler, der med forslaget er lagt op til, pålægger nye krav til netvirksomhederne med betydelige meromkostninger til følge, herunder både investerings- og driftsomkostninger forbundet med de påkrævede, nye beredskab- og sikkerhedssystemer og -procedurer.

Dansk Energi finder det som udgangspunkt positivt, at der med forslaget til bekendtgørelsens § 21, stk. 1 er lagt op til, at netvirksomhederne vil få omkostningsdækning. Den foreslåede bestemmelse finder tilsyneladende inspiration i tilsvarende bestemmelser i målerbekendtgørelsen (BEK nr. 1358 af 03/12/2013), som udsteder myndighedspålæg til netselskaberne om idriftsættelse af fjernaflæste elmålere senest i 2020. Bestemmelserne i målerbekendtgørelsen og den efterfølgende implementering af Energitilsynet har vist sig både operationel og administrativt enkel både for virksomheder og myndigheder.

Det bør imidlertid sikres, at retten til omkostningsdækning gælder for alle de nye krav, som følger af bestemmelserne i lovforslag og bekendtgørelse.

Dansk Energi er derfor også helt uforstående overfor, at nærværende bekendtgørelses § 21, stk. 2 afgrænser de kompenserbare omkostninger til alene at omfatte meromkostninger til den proaktive varslingstjeneste efter § 5, samt at øgede driftsomkostninger som følge af kompetenceudvikling, jf. § 21, stk. 4, samt omkostninger til beredskabsarbejde, jf. § 21, stk. 6, ikke kan kompenseres via indtægtsrammeforhøjelser for netvirksomhederne.

Dansk Energi bemærker hertil, at bekendtgørelsen udstikker en lang række nye krav til netselskaberne, herunder tidsfrister, som *ikke* er omfattet af netselskabernes nuværende opgaveportefølje efter elforsyningslovens § 20, stk. 1. Formålet med den nye lovgivning med tilhørende bekendtgørelse er at sikre udførelsen af en række nye opgaver og at opgaveløsningen sker på en bestemt måde og til bestemte tidsfrister. Dvs. opgaver, der ligger ud over elforsyningslovens § 20, stk. 4, eller eksisterende opgaver, der skal fremskyndes som følge af loven og bekendtgørelsen, og som helt generelt er normerende for netselskabernes opgaveudførelse.

Bekendtgørelsens § 21, stk. 1 bør derfor referere til det helt overordnede pålæg i bekendtgørelsens § 2, stk. 2, således at muligheden for dækning omfatter alle afledte meromkostninger

af de nye krav. Den foreslåede bestemmelse i § 21, stk. 2 bør desuden omformuleres – i øvrigt begge dele efter præcis samme metodik, som bestemmelserne i bekendtgørelsen om fjernaflæste målere.

Afgrænsningen af dokumenterede meromkostninger i § 21, stk. 2⁶ til alene at omfatte den proaktive varslingstjeneste efter § 27 bør således helt fjernes, idet der helt generelt i bekendtgørelsens § 2, stk. 2 er tale om myndighedspålæg, som er normerende for netselskabernes opgaveudførelse, dvs. indebærer helt nye opgavekrav eller krav til, at opgaver løses på en nærmere myndighedsbestemt måde og/eller inden for en bestemt frist.

Af samme årsag bør bekendtgørelsens § 21, stk. 4 og stk. 6 slettes og erstattes med et nyt stk., der giver hjemmel til kompensation for dokumenterede meromkostninger som følge af krav om fremskyndelse af visse opgaver pga. bestemte tidsfrister i bekendtgørelsen, som kompenseres efter elforsyningslovens § 70, stk. 8, 1. pkt. Omkostninger som følge af fremskyndelse kan fx omfatte restafskrivninger på eksisterende it-sikkerhedssystemer, som netselskaberne er nødt til at udskifte før tid som følge af kravene i bekendtgørelsen.

D. Konkrete kommentarer til udkastet for bekendtgørelse

Ad. Definitioner (§ 3)

Dansk Energi anbefaler, at definitionerne gennemgår et fælles arbejde, hvor repræsentanter fra Dansk Energi og virksomhederne involveres i at eliminere uklarheder.

Dansk Energi ser uklarheder i forhold til definitionerne og roller/funktionalitet af:

- Balanceansvarlige virksomheder
- Forsyningskritiske processer
- CSIRT
- Forsyningskritisk IT-system

Ad. Koordinerende og Operative forhold (§ 4-5)

§ 5: Dansk Energi opfordrer til, at Energinet.dk's overordnede koordinerende opgaver ses i sammenhæng med tilsvarende koordinerende rolle i BEK 1024, og samtænkes hermed. Dansk Energi opfordrer til, at Energinet.dk involverer Dansk Energi og virksomhederne i Energinet.dk's koordinerende arbejde, herunder procedurer og kommunikationsveje ved håndtering af (IT-)beredskabshændelser, der omfatter flere virksomheder end Energinet.dk selv.

Ad. Organisatoriske forhold (§ 6)

§ 6, stk. 3: Dansk Energi anbefaler, at IT-beredskabskoordinatoren kan ses i naturlig sammenhæng med den i BEK 1024, § 5, stk. 1 nævnte "Sikringsansvarlige", og at den sikringsansvarlige således kan varetage opgaven som IT-beredskabskoordinator.

⁶ I øvrigt skal henvisningen i § 21, stk. 2 lyde "§ 70, **stk. 8**, 2. pkt. i lov om elforsyning".

§ 6, stk. 4: Dansk Energi anbefaler, at ordlyden "Virksomheden skal fire gange årligt [...]" ændres til "Virksomheden skal efter behov, dog minimum én gang årligt, [...]"

§ 6, stk. 5: Personsammenfald mellem den i BEK 1024, § 5, nævnte rolle som sikringsansvarlige bør kunne være sammenfaldende med rollen som IT-beredskabskoordinator.

§ 6, stk. 6: Dansk Energi finder det uklart, i hvilket omfang bekendtgørelsen risikerer at pålægge virksomhederne at etablere nye døgnbemandede vagtordninger.

Ad. Kategorisering af virksomheder (§ 7)

§ 7: Dansk Energi finder det uklart, hvordan virksomheder kategoriseres i forhold til grænseværdierne (antal aftagere og energimængder) mellem de tre kategorier, herunder hvordan de opgøres og ses i forhold til virksomhedernes placering og/eller aktiviteter i de to synkronområder hhv. DK 1 og DK 2.

Dansk Energi henleder opmærksomheden på, at der inden for flere netselskabers bevillingsområder er tilsluttet relativt store mængder decentral elproduktion og –forbrug, hvilket kan betyde, at flere virksomheder skifter kategori afhængig af, hvilken værdi (antal aftagere eller energimængde) der lægges til grund for kategoriseringen.

Dansk Energi henleder endvidere opmærksomheden på, at flere virksomheder med under 30.000 aftagere også har forsyningskritiske IT-systemer (læs: SCADA-/fjernkontrollsystem).

Dansk Energi finder det uklart, hvorvidt og i hvilket omfang virksomhedskategoriseringen er samtænkt og/eller harmoniseret med anlægsklassificeringen iht. BEK 1024, kapitel 6.

Ad. Risiko- og sårbarhedsvurderinger (§ 8-10)

§ 8, stk. 3: Dansk Energi opfordrer til, at specifikke scenarier og trusler også skal ses som "relevante og sandsynlige i forhold til en dansk kontekst". Scenarierne bør derfor tage sit udgangspunkt i det danske (og evt. europæiske) elsystem og de trusler, som ses rettet herimod.

§ 9: Dansk Energi anbefaler, at virksomhedernes arbejde (§ 9, stk. 1) afventer og tager sit udgangspunkt i Energinet.dk's planmateriale over driftskritiske informationsudvekslinger, der er mellem Energinet.dk og andre virksomheder (§ 9, stk. 3). Virksomhederne kan således vurdere deres risici, sårbarheder og forsyningskritiske it-systemers kritikalitet på baggrund af de af Energinet.dk identificerede sårbarheder. Dansk Energi anbefaler, at Energinet.dk involverer Dansk Energi og virksomhederne i deres arbejde med at identificere risici og sårbarheder, således at det er muligt for sektoren i fællesskab at udarbejde evt. foranstaltninger eller løsninger.

§ 9, stk. 4: Dansk Energi ser en ekstra sikkerhedsrisiko ved, at virksomhederne skal udlevere planmateriale til Energinet.dk, hvorfor udlevering bør undgås.

Ad. Beredskabsplanlægning (§ 11-13)

§ 12: Dansk Energi opfordrer til, at Energistyrelsen pålægger Energinet.dk at involvere repræsentanter fra Dansk Energi og virksomhederne i dette arbejde, og at arbejdet samtænkes med det tilsvarende og eksisterende arbejde iht. BEK 1024, kapitel 5, § 8.

§ 14, stk. 5: Dansk Energi opfordrer til, at pålæg om afholdelse af specifikke øvelser eller øvelseselementer bør tage hensyn til "relevans og sandsynlighed i forhold til en dansk kontekst". Øvelserne bør derfor tage sit udgangspunkt i det danske (og evt. europæiske) elsystem og de trusler, som ses rettet herimod.

Ad. Tilsyn (§ 19-20)

Idet vi henviser til vores afsnit 5, *Tilsynet med elsektorens beredskab*, med vores bemærkninger til lovforslaget, anbefaler Dansk Energi, at bekendtgørelsesudkastets §§19-20 gennemgår en omskrivning, som afspejler, at tilsynet i elsektoren flyttes fra Energinet.dk og til en anden kompetent myndighed evt. med bistand fra Center for Cybersikkerhed.

Ad. CSIRT (§ 27)

Stk. 2: Dansk Energi foreslår, at afsnittet "*såfremt disse oplysninger vurderes at have sikkerhedsmæssig betydning for forsyningen af el og naturgas af mere end 30.000 forbrugere.*" udgår. Herved sikres det, at oplysninger af sikkerhedsmæssig betydning også kan tilgå Kategori 3-virksomheder.

I forlængelse af vores bemærkninger i afsnit B, *CSIRT og tilslutning til varslingsjeneste*, anbefaler Dansk Energi, at § 27, stk. 3, stk. 4 og stk. 5 udgår.

E. Anbefaling vedr. videre proces forud for udstedelse af bekendtgørelse

Dansk Energi har med dette høringssvar og vores bemærkninger til udkastet til bekendtgørelse søgt at give vores syn på, hvad vi ser af behov i forhold til IT-sikkerhed og i forhold til opnåelse af "Det bedste beredskab" i elsektoren.

Vi anbefaler på det kraftigste, at udkastet til bekendtgørelse ikke vedtages i sin nuværende form, idet vi ikke finder, at udkastet til bekendtgørelse er tilstrækkeligt gennemarbejdet og gennemanalyseret.

En vedtagelse, som vil ophøje det nuværende udkast til bekendtgørelse til fremtidige myndighedskrav, vil måske tilfredsstille og opfylde initiativ nr. 17 i regeringens nationale strategi for cyber- og informationssikkerhed om, at der skal stilles skærpede krav til el- og naturgassektorernes virksomheder inden udgangen af 2016, men efter vores bedste overbevisning efterlader den nuværende ordlyd virksomhederne med for mange ubesvarede tvivlsspørgsmål og uklarheder, hvilket gør det svært at vurdere de reelle økonomiske konsekvenser for virksomhederne.

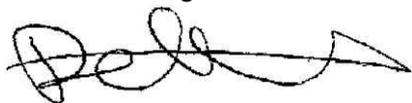
Som nævnt i vores bemærkninger til lovforslaget ser Dansk Energi en betydelig risiko for at der på dette område (læs: Cyber- og informationssikkerhed herunder IT-beredskab) kan ske overimplementering og dobbelt-regulering.

Dansk Energi anbefaler derfor:

- at Energistyrelsen principbeslutter, som et led i indførelse af nye og/eller opdatering af eksisterende beredskabskrav, at tilsynsrollen på beredskabsområdet i el-sektoren flyttes fra Energinet.dk til en anden kompetent myndighed for såvel det almene som det nye IT-beredskab. Derved skabes der mulighed for et tættere sektorsamarbejde og tættere dialog og videndeling mellem virksomhederne og Energinet.dk med fokus på det operationelle beredskab. Dansk Energi indgår gerne i nærmere drøftelser om, hvor tilsynsopgaven placeres bedst.
- at Energistyrelsen inviterer repræsentanter fra Energinet.dk (som transmissionsvirksomhed og koordinerede part i el-sektoren), Dansk Energi og virksomhederne til i fællesskab at drøfte indholdet af bekendtgørelsen. Således kan Energistyrelsen på baggrund af disse drøftelser udarbejde et revideret udkast til bekendtgørelse, som derefter kan udsendes i ny høring. Målet for dette arbejde bør være at fastlægge de fremtidige krav til at få skabt "Det bedste beredskab" for el- og naturgassektorerne.
- at endelig vedtagelse af bekendtgørelsen for det nye IT-beredskab i el- og naturgassektorerne udskydes indtil ovenstående arbejde er gennemført og afsluttet, og at der er skabt mere klarhed i forhold til de identificerede risici for overimplementering og dobbeltregulering.
- at der stiles efter, at bekendtgørelsen tidligst kan træde i kraft pr. 1. juli 2017, idet risiciene for overimplementering og dobbeltregulering søges begrænset.
- at virksomhederne tidligst skal være tilsluttet en CSIRT-tjeneste senest den 1. januar 2018 for derved at give virksomhederne mulighed for at afsøge mulighederne for samarbejde og evt. fælles indkøb/udbud.

Dansk Energi stiller naturligvis gerne op til videre dialog og svarer også gerne på de spørgsmål, som dette høringssvar måtte efterlade.

Med venlig hilsen
Dansk Energi

Peter Kjær Hansen

Energistyrelsen
Amaliegade 44
1256 København K
Danmark

Skelagervej 1
9000 Aalborg
T: +45 99 39 55 00

M: info@neasenergy.com
W: www.neasenergy.dk

Aalborg, 19. september 2016

Neas Energys hørings svar til lovforslag om IT-sikkerhedsberedskab i el- og naturgassektorerne.

Neas Energy ("Neas") takker for muligheden for at kommentere og fremsender hermed bemærkninger til høringsmaterialet; "Udkast til lov om ændring af Lov om elforsyning og lov om naturgasforsyning" samt det dertilhørende udkast til "Bekendtgørelse om it-beredskab for el- og naturgassektorerne", udsendt af Energistyrelsen.

Neas finder det positivt og nødvendigt, at der fremadrettet vil være reguleringer på it-sikkerhedsområdet. Overordnet er Neas enig i, at der skal stilles krav til sikkerhedssystemer og udarbejdelse af beredskabsplaner for virksomheder i el- og naturgassektorerne.

Neas finder dog, at der i høringsmaterialet er mangel på definitioner samt specificering af konkrete tiltag og implementeringsmåder til risikovurderinger og beredskabsplaner.

Neas har opdelt sine bemærkninger i følgende overordnede punkter:

1. Lovforslagets detaljer
 - Forsyningskritiske systemer
 - CSIRT varslingstjeneste
 - Beredskabsplan
 - Indrapportering
2. Grænseoverskridende aktiviteter
3. Vejledning og workshops
4. Ansvar for tredjeparter
5. Administrative omkostninger
6. Ikrafttrædelsesdato

1. Lovforslagets detaljer

Neas finder det nødvendigt med nærmere specificeringer af detaljer i forhold til hvilke tiltag lovforslaget konkret forventes at omfatte. Lovforslaget kan tolkes bredt, lige fra dokumentation af allerede eksisterende processer, til en total omlægning af de systemer, der allerede benyttes i virksomhederne. På baggrund heraf foreslås det, at lovforslaget tilføres nærmere definitioner af følgende:

1.1. *Forsyningskritiske systemer (BEK § 1)*

Det fremgår ikke klart, hvilke systemer, der vil anses som værende forsyningskritiske. Efter nuværende udkast til lovforslaget fortolkes, at det er op til hver enkelt virksomhed at godtgøre et forsyningskritisk system. Neas finder det nødvendigt, at der fremlægges klare retningslinjer for, hvad Energinet betragter som værende et forsyningskritisk it-system, eller hvad et sådant system som minimum bør indeholde.

1.2. *CSIRT varslingstjeneste (BEK §§ 3 og 27)*

Det fremgår ikke klart ud fra udkastet til bekendtgørelsens § 27, stk. 1, eller Energistyrelsens definition af CSIRT i § 3, hvilken type tjeneste, der forventes, at virksomhederne skal være tilsluttet. Det findes nødvendigt, at det fra centralt hold bliver defineret, hvilke services CSIRT kontrakten skal indeholde. Ligeledes findes det nødvendigt, at der udfærdiges en liste over forhåndsgodkendte leverandører af CSIRT services. Neas finder det oplagt, at alle virksomheder er tilsluttet én og samme varslingstjeneste, hvorfor Neas foreslår, at Dansk Energi koordinerer en samlet varslingstjeneste for alle omfattede medlemmer, godkendt af Energinet.

1.3. *Beredskabsplan (BEK § 11)*

Det fremgår af udkastet til bekendtgørelsens § 11, at virksomhederne skal udarbejde en it-beredskabsplan. Ydermere fremgår det af § 11, stk. 3, hvad denne beredskabsplan minimum skal indeholde. Neas finder ikke denne bestemmelse fyldestgørende i forhold til at undgå over-og under implementering af denne beredskabsplan. På baggrund heraf finder Neas det nødvendigt, at der hurtigst mulig udarbejdes en vejledning til, hvordan en godkendt beredskabsplan bør fremstå, gerne indeholdende praktiske eksempler.

1.4. *Hændelser (BEK § 16)*

Neas anser udkastet til bekendtgørelsens § 16 som værende en elastisk bestemmelse, hvor det ikke fremgår klart, hvornår en hændelse bør anses som værende "større" eller "usædvanlig". En nærmere afgrænsning af, hvor og på hvilken baggrund, virksomhederne bør sætte grænsen for at aktivere sit it-beredskab findes nødvendig.

2. Grænseoverskridende aktiviteter

Neas samt andre balanceansvarlige virksomheder er aktive i flere lande, og da dette lovforslag ikke er udledt af EU-ret og dermed harmoniseret finder Neas det særdeles nødvendigt, at der kan opereres med det samme tekniske setup i flere europæiske lande. Neas ønsker, at lovforslaget udformes og implementeres således, at der er metodefrihed til frit valg af systemer, så længe virksomhederne er i stand til at vurdere, hvilke udfordringer virksomhederne står overfor, samt begrænse konsekvenser og risici ved it-angreb.

3. Vejledning samt workshops

For at undgå over- og under implementering samt konkurrenceforvridninger i forbindelse med implementeringen af lovforslaget, er det nødvendigt, at der arrangeres workshops, gerne hos Energistyrelsen, i fællesskab med Energinet og andre balanceansvarlige. Formålet med disse workshops bør være at sikre en optimal og ensrettet implementering af lovforslaget på tværs af markedets aktører. Yderligere ønskes der, at Energinet hurtigst mulig efter godkendelse af lovforslaget frigiver en vejledning til, hvordan lovforslagets krav implementeres på bedste vis.

Neas finder det urealistisk at kunne påbegynde implementeringen af lovforslaget på gennemarbejdet og konkurrenceneutral vis, før disse workshops er afholdt og vejledningen er offentliggjort.

Ansvar for tredjeparter

Lovforslaget kan tolkes bredt, i forhold til hvilke krav, der skal stilles til leverandører ved valg af tredjepartsleverandør (remoting services leverandører). For at undgå konkurrenceforvridning på markedet som udfald af disse krav, mener Neas, at klare regler for, hvad der skal kræves på tværs af markedets aktører er nødvendige. Dermed bør der stilles en række ensrettede krav til tredjepartsleverandører i lovforslaget.

Administrative omkostninger

EYs økonomiske beregninger over omfanget af omkostninger til implementeringen af lovforslaget for kategori 1-virksomheder findes ikke realistiske. På trods af, at Neas givetvis har implementeret mange af processerne, foreligger der stadig et stort arbejde i at dokumentere dem på en måde, der stemmer overens med lovens krav. Ligeledes, fordi detaljeringsgraden i lovforslaget ikke er særlig høj, må det forventes, at der skal bruges betydelige ressourcer på, sammen med Energinet, Energistyrelsen og de andre aktører i markedet, at afklare hvad, der skal laves.

Ikrafttrædelsesdato

På baggrund af de omfattende processer samt systemer, der skal implementeres i virksomhederne, er ikrafttrædelsestidspunktet urealistisk. Det mest optimale implementeringsresultat opnås ved vejledninger samt workshops for, hvordan implementeringen af lovforslaget sker bedst muligt. Det anses som urealistisk, at der foreligger en ikrafttrædelsesdato forinden virksomhederne er bevidst om det konkrete omfang af implementeringen. I Tyskland, hvor lignende lovgivning iværksættes, ligger ikrafttrædelsestidspunktet herfor først i 2018, og i de øvrige nordiske lande ses heller ikke en så tidlig regulering af it-sikkerheden, hvilket måske reflekterer kompleksiteten. Fremfor at lave halve løsninger med uens kvalitetsgrad i implementeringen, bør lovforslagets ikrafttrædelsestidspunkt derfor ikke ligge før 01.01.2018.

Med venlig hilsen

Cathrine Benedikt Klange,
Legal Counsel, Neas Energy

Til

Energistyrelsen

ens@ens.dk

Kopi

beredskab@ens.dk

Radius Elnet A/S
Teknikerbyen 25
2830 Virum
Danmark

Tlf. 70 20 48 00
Fax 99 55 00 11

www.radiuselnet.dk
Cvr-nr. 29 91 54 58

19. september 2016

Vores ref. Tomas Christensen

tchri@radiuselnet.dk
Tlf. 99552894

Radius Elnets høringssvar til lovforslag om IT-sikkerhedsberedskab i el og naturgassektorerne

Radius Elnet takker for muligheden for at afgive høringssvar på Energistyrelsen forslag til ny bekendtgørelse indenfor IT beredskab, "Bekendtgørelse om it-beredskab for el- og naturgassektorerne". Vores høringssvar er et supplement til Dansk Energi's høringssvar.

Generelt er vi meget positive over et øget fokus på IT sikkerheden i branchen, da cybertruslen øges i takt med en stadigt stigende udbredelse af IT-baseret udstyr i virksomhedernes drift.

Konkret vil vi dog henlede opmærksomheden på nedenstående punkter:

Generelt

Vi vil gerne fremføre endnu engang, at vi havde gerne set it-beredskabet i en revideret udgave af beredskabsbekendtgørelserne BEK 1024 hhv. BEK 1025, og ikke som nu en selvstændig bekendtgørelse. Vi er af den opfattelse at beredskabet skal ses i en helhed, og dette skal til stadighed tilstræbes, hvilket for så vidt allerede fremgår af §2 i de nævnte bekendtgørelser.

§19 Tilsyn

Vi ser det som en god mulighed at koordinere tilsynet med det almindelige og eksisterende beredskab på elnettet til også at indeholde tilsyn indenfor IT beredskab. Vi vil dog henlede opmærksomheden på vigtigheden af en klar i adskillelse af rollerne som hhv. systemansvarlig, transmissionsselskab og tilsynsførende myndighed.

§21 Økonomi

Det bør sikres, at netvirksomhederne har mulighed for via indtægtsrammerne at få dækning for alle dokumenterede meromkostninger som følge af de nye krav i loven og bekendtgørelsen. Vi henviser i den forbindelse til bemærkningerne i

Dansk Energis høringssvar vedrørende det foreliggende forslag til bekendtgørelsens § 21

Vores ref. Tomas Christensen

Samtidig stiller vi os tvivlende overfor de beregninger, som ligger til grund for den økonomiske vurdering af de forøgede omkostninger i de forskellige virksomhedskategorier. Det drejer sig om etableringsomkostninger såvel som driftsomkostninger, som vi finder urealistisk lave, og henviser i øvrigt til Dansk Energis redegørelse vedrørende økonomi.

Ikrafttrædelse

Vi ser et behov for en rimelig tidshorisont til fuld implementering af bekendtgørelsen fra ikrafttrædelsen. Implementeringsfristen fremgår ikke klart af lovforslagets tekst.

Med venlig hilsen
Radius Elnet

Tomas Christensen
Teknisk Chef

ENERGITILSYNET

Energistyrelsen
Att.: Center for Forsyning
Amaliegade 44
1256 København K

19. september 2016
Detail & Distribution
16/09891
KSB, NOJ

Sekretariatet for Energitilsynets hørings svar til lovforslag om IT-beredskab i el og naturgassektorerne samt bekendtgørelse herom.

Indledningsvist vil Sekretariatet for Energitilsynet gerne kvittere for muligheden for at afgive hørings svar.

Af det fremsendte høringsudkast til lovforslag fremgår af bemærkningerne de økonomiske og administrative konsekvenser for det offentlige som følge af lovforslaget udregnet/beskrevet (punkt 4). Det er her beskrevet, at det offentliges omkostninger til gennemførelse af tilsyn med virksomheder og Energinet.dk's efterlevelse af reglerne i medfør af lovforslaget i alt vil beløbe sig til kr. 526.000,00 årligt.

Af det vedlagte udkast til bekendtgørelse fremgår det, at Sekretariatet for Energitilsynet skal behandle ansøgningerne om forhøjelser af reguleringsprisen som følge af lovforslaget. Dog synes omkostninger hertil ikke indeholdt eller behandlet i de økonomiske og administrative konsekvensberegninger, hvilket de rettelig bør være.

Opgaven med at behandle ansøgningerne synes at have visse ligheder med opgaven, Energitilsynet også blev pålagt i forbindelse med udrulningen af de fjernaflæste målere, jf. bekendtgørelse 1358 af 3. december 2013. En opgave der er blevet brugt ikke ubetydelige ressourcer og mandetimer på.

Der er også taget udgangspunkt i erfaringerne fra de fjernaflæste målere i forhold til det vedlagte bekendtgørelses-udkast, hvorfor der er enkelte bemærkninger/præciseringer til denne.

Tekstnært foreslås det, at ”foreligger” i § 21, stk. 5, 2. pkt., erstattes med ”er modtaget”, da dette ikke bør give anledning til fortolknings spørgsmål.

En præcisering af begrebet ”dokumenterede meromkostninger”, jf. § 21, stk. 1, - altså hvilke omkostninger, der kan medtages - samt hvor langt bagud i tid, man kan henføre omkostninger/udgifter ind under begrebet, synes også nødvendig. Dette kunne f.eks. være i form af en liste over investeringer/tiltag, der skal føre til forhøjelse af virksomhedernes indtægtsrammer. Det har i hvert fald givet anledning til en del behandling ved de fjernaflæste målere som også er oplyst Energisty-

**SEKRETARIATET FOR
ENERGITILSYNET**

Carl Jacobsens Vej 35
2500 Valby

Tlf. 4171 5400
post@energitilsynet.dk
www.energitilsynet.dk

relsen, hvorfor præcisering heraf ville kunne lette sagsbehandlingen af ansøgningerne.

Derudover anmoder Energitilsynet om en præcisering af, hvordan forhøjelserne af virksomhedernes indtægtsrammer skal udregnes, f.eks. om dette skal følge udregningerne af indtægtsrammeforhøjelser grundet idriftsættelse af nødvendige nyinvesteringer og fjernaflæste målere.

Endeligt synes det også nødvendigt at præcisere, hvorvidt det er det enkelte regnskabsårs forhøjelse (såfremt forhøjelserne udregnes ved en afskrivning og forrentning af investeringen), der bortfalder ved ikke-rettidig ansøgning, eller om det er hele forhøjelsen, der bortfalder, jf. § 21, stk. 5 i bekendtgørelsesudkastet.

Er der brug for uddybning af ovenstående, er I velkomne til at tage kontakt.

Med venlig hilsen

Niels Outzen Jensen (SET)
Fuldmægtig
noj@energitilsynet.dk

Høringsvar til udkast til lovforslag om ændring af Lov om elforsyning og lov om naturgasforsyning (beredskab for forsyningskritiske it-systemer i el- og naturgassektoren) samt tilhørende bekendtgørelse.

København, 15. september 2016

Dansk IT repræsenteret ved Fagråd for Informationssikkerhed takker for muligheden for at afgive høringsvar på Energistyrelsens forslag til udkast til lov om ændring af lov om el-forsyning og lov om naturgasforsyning samt det dertilhørende udkast til Bekendtgørelse om it-beredskab for el- og naturgassektorerne.

Konsekvensen af landsdækkende eller regional afbrydelse af forsyningskritiske it-systemer kan have store forretningsmæssige og samfundsmæssige konsekvenser og den foreslåede risikobaserede tilgang vurderes rigtig.

De øgede krav om kortlægning og risikovurdering af kritiske systemer og komponenter vurderes at være et skridt i den rigtige retning. Uden det fornødne overblik over installationer og deres brug er det ikke muligt at etablere tiltag, som er balanceret imod konsekvens og risiko for nedbrud. Uden dette er der en øget risiko for enten over- eller under-implementering.

Krav om tilslutning til CSIRT/varslingstjeneste er nødvendig for at opfange og reagere på kritiske trusler. De estimerede økonomiske konsekvenser vurderes dog til enten at være meget optimistiske eller ikke at tage højde for den kompleksitet som findes i monitorering af hel- eller delvist isolerede netværk. Beregningerne virker ikke retvisende.

Beregninger baseret på konsulent-timesatser på kr. 1.000 vurderes urealistiske i det nuværende marked.

Det kan ikke vurderes, om de fremsendte forslag dækker implementering af NIS-direktivets krav for kritisk infrastruktur. Det bør vurderes, om det er muligt at forberede det fremsatte forslag til også at dække direktivet for at skabe et samlet overblik over krav til informationssikkerhed og beredskab for sektoren.

Energinet tilføres flere roller med det foreslåede, hvor der kan skabes problemer med funktionsadskillelse. Rollefordelingen bør gentænkes og dele af opgaverne kan med fordel placeres hos andre styrelser eller centre, hvorved der ikke fremkommer tvivl om funktionsadskillelse.

Med venlig hilsen
Rikke Hvilshøj
Administrerende direktør
DANSK IT
rh@dit.dk

beredskab

Fra: Sven Philipsen <sp@vindenergi.dk>
Sendt: 19. september 2016 23:05
Til: Energistyrelsens officielle postkasse; beredskab
Cc: Niels Dupont
Emne: Høringssvar - lov om elforsyning og lov om naturgasforsyning

På vegne af Vindenergi Danmark, der blev inddraget meget sent i høringsforløbet, er vi glade for at konstatere at lovgivningens aktørinvolveringen ikke inkludere rollen el-leverandører på el-markedet.

Vi er ved regulering af den opfattelse at et evt. overvågningsberedskab og lovens øvrige krav, passer bedre ved rollen balanceansvarlig, deres normale arbejdsprocesser og deres eksisterende beredskab.

Skulle loven på et tidspunkt blive ændret til at ramme bredere imellem el-markedets aktører end det nuværende udkast, finder vi det vigtigt at påpege, at en længere deadline vil være nødvendig.

Dette da modenheden blandt disse aktører må anses, som lavere end blandt undersøgelsens respondenter og de i lovforslaget nuværende involverede virksomheder.

Ved en evt. udvidelse forudser vi ligeledes for el-leverandørerne mulige konkurrenceforvridende aspekter og markant højere udgifter end de i lovforslaget omtalte – hvorved en økonomisk kompensation vil være nødvendig for at opretholde et konkurrencedygtigt produkt.

Skulle et ændringsforslag med bredere involvering mod forventning dukke op, skal det være muligt at lave indsigelser mod allerede vedtagende punkter i denne lovgivning.

Med venlig hilsen

Sven Philipsen
CIO

Vindenergi Danmark

T: +45 7632 1919

D: +45 7632 1914

E: sp@vindenergi.dk

W: www.vindenergi.dk

Energistyrelsen
Amaliegade 44
1256 København K
Att.: Fuldmægtig Jens Christian Vedersø

Pr. e-mail: ens@ens.dk; cc: beredskab@ens.dk

19. september 2016

Høring over udkast til lovforslag om ændring af lov om elforsyning og lov om naturgasforsyning (beredskab for forsyningskritiske it-systemer i el- og naturgassektoren) samt tilhørende bekendtgørelse

Tak for muligheden for at kommentere ovennævnte udkast. Vi har alene bemærkninger til bekendtgørelsen. FSR – danske revisorer støtter op om formålet, som går ud på at styrke beredskabet for forsyningskritiske it-systemer i el- og naturgassektoren.

FSR – danske revisorer
Kronprinsessegade 8
DK-1306 København K

Telefon +45 3393 9191
fsr@fsr.dk
www.fsr.dk

CVR. 55 09 72 16
Danske Bank
Reg. 4183
Konto nr. 2500102295

Generelle bemærkninger til bekendtgørelsesudkastet

§ 8, stk. 1: Vi savner generelt retningslinjer for den indledende kortlægning og klassifikation af de anvendte it-systemer som forsyningskritiske eller ej. Denne vurdering bør være obligatorisk, og den skal dokumenteres, da den danner grundlag for beredskabsarbejdet. De identificerede forsyningskritiske systemer danner f.eks. grundlag for § 9, § 11, stk. 3, og videre frem i bekendtgørelsen.

Beredskab er reaktivt, men det er også vigtigt at kunne opdage, når noget går galt. Vi savner derfor retningslinjer for, hvordan virksomheden skal arbejde med at opdage hændelser.

I forhold til bekendtgørelsesudkastet kan compliance hurtigt blive et spørgsmål om, hvorvidt virksomheden har lavet f.eks. en risiko- og sårbarhedsvurdering. Det er i mindre grad et spørgsmål om, hvorvidt vurderingen er fuldstændig, baseret på hensigtsmæssige kriterier, og i øvrigt er dækkende for virksomhedens reelle forhold.

Endelig savner vi en klar præcisering af den øverste ledelses ansvar for it-beredskabet, jf. nærmere nedenfor.

Tekniske bemærkninger til bekendtgørelsesudkastet

§ 3: Definitionen af "Cybersikkerhed" bør efter vores opfattelse formuleres på en sådan måde, at beskrivelsen også omfatter interne trusler. Ved at gøre cybersikkerhedsdefinitionen bredere får man også fokus på den interne trussel, der er mod disse systemer.

§ 3: Under "ikke kritiske it-systemer" kunne det med fordel overvejes, om de

ikke kritiske it-systemer også burde adskilles fysisk fra de kritiske it-systemer.

Side 2

§ 6, stk. 4: I forlængelse af den pligtige koordinering 4 gange årligt bør det tilføjes, at der også skal ske koordinering efter behov baseret på en løbende vurdering. Det kunne eksempelvis være i forbindelse med implementering af nye forsyningskritiske it-systemer eller teknologier. I sådanne tilfælde bør koordinering også finde sted.

§ 8, stk. 1, og § 8, stk. 4: For at undgå begrebsforvirring bør "revideres" og "revisioner" ændres. Vi foreslår, at man i stedet anvender ord som ajourført eller opdateret.

§ 8, stk. 2: Det bør præciseres, at den øverste ledelse har ansvaret for risiko- og sårbarhedsvurderingerne og derfor bør godkende disse.

§ 8, stk. 5: "Alle relevante trusler" bør i højere grad underbygges af retningslinjer/eksempler for identifikation af sådanne "relevante trusler".

§ 10, stk. 1, nr. 3: Hele beredskabsplanen må anses som følsom.

§ 14, stk. 3: Energistyrelsen kunne med fordel genoverveje, om it-beredskabsøvelser hvert tredje år er hyppigt nok set i forhold til forsyningsvirksomhedernes samfundsmæssige betydning.

§ 18, stk. 4, og § 24, stk. 1: Det bør i begge bestemmelser fremgå, at der skal være tale om en "godkendt revisor". Dette bør tilsvarende indføres i lovforslagets § 1, nr. 2, stk. 5, nr. 6 samt § 2, nr. 2, stk. 5, nr. 6.

§ 18, stk. 4: Første led af bestemmelsen, hvorefter virksomheder kan efterleve krav om dokumentation af styring af leverandører ved at anvende en ekstern it-revisor, bør præciseres. Det bør fremgå, hvad it-revisor skal foretage. Ligeledes bør det som ovenfor nævnt præciseres, at der skal være tale om en godkendt revisor. Dokumentationen kan f.eks. foreligge ved, at revisor afgiver erklæring.

Med venlig hilsen

Peter Krogh Olsen
fagkonsulent

Energistyrelsen
Amaliegade 44
1256 København K

14. oktober 2016

Hørings svar vedrørende lovforslag om ændring af lov om elforsyning

Sikker energiforsyning og konkurrencedygtige energipriser er to væsentlige faktorer for danske virksomheders konkurrenceevne. Dansk Erhverv ønsker, at der i reguleringen af energisektoren rettes stor opmærksomhed mod at sikre forsyning og konkurrencedygtige energipriser.

Netselskabernes virksomhed er naturlige monopolaktiviteter, og derfor skal sektorens økonomi underkastes en stram regulering og et nøje tilsyn. Indtægtsrammereguleringen udgør i praksis en vigtig del af det system, der skal sikre, at sektoren leverer konkurrencedygtige, omkostningsægte ydelser.

Generelle bemærkninger

Justeringer af indtægtsrammen bør alene ske, når der er ekstraordinære ændringer af netselskabernes opgaveportefølje eller forpligtelser. Justeringerne skal fastsættes netto og således afspejle den endelige ændring af omkostningerne, der opstår som følge af forandringer i opgaveporteføljen eller opfyldelse af ekstraordinære krav.

Dansk Erhverv glæder sig i den forbindelse over, at regeringen i sit oplæg til forsyningsstrategi har gjort det klart, at indtægtsrammerne skal justeres for de ændringer af el-netselskabernes opgaver, der skyldes indførelsen af engrosmodellen, herunder navnlig det tilknyttede bortfald af opgaver vedrørende kundekontakt og administration.

En høj it-sikkerhed er en væsentlig forudsætning for forsyningsikkerheden, og Dansk Erhverv støtter, at it-sikkerheden er på et passende niveau i forhold til sektorens væsentlige samfundsopgave.

Digitalisering i form af den lovbestemte udrulning af fjernaflæste el-målere vil være et fremskridt og blandt andet bane vejen for en effektivisering af aflæsningsopgaven. I almindelighed må udskiftning af målere betragtes som en ordinær aktivitet, der er led i netselskabernes løbende vedligeholdelse af el-systemet. I det konkrete tilfælde sker udskiftningen på baggrund af et lovkrav, hvorfor en del af omkostningerne, men ikke alle, med rimelighed kan betragtes som ekstraordinære. Desuden må der tages højde for de omkostningsbesparelser, som indførelsen af fjernaflæste

målere medfører for driften, således at der alene opereres med netto-meromkostninger i forbindelse med indtægtsrammereguleringen.

Dansk Erhverv ønsker, at der anlægges tilsvarende betragtninger i forbindelse med justering af indtægtsrammerne vedrørende it-sikkerhed.

Med venlig hilsen

Søren Büchmann Petersen
Energipolitisk chef

Energistyrelsen

ens@ens.dk

dfr@ens.dk

Radius Elnet A/S

Teknikerbyen 25

2830 Virum

Danmark

Tlf. 70 20 48 00

Fax 99 55 00 11

www.radiuselnet.dk

Cvr-nr. 29 91 54 58

Radius Elnets høringssvar på supplerende høring vedr. lovforslag om it-sikkerhedsberedskab i el- og naturgassektoren

14. oktober 2016

Jeres ref. Dan Frimark

Vores ref. Jesper Rohde Nielsen

jesm@radiuselnet.dk

Tlf. 99 55 91 32

Radius Elnet (Radius) takker for muligheden for at afgive høringssvar på Energistyrelsens supplerende høring i forlængelse af høringen af udkastet til lovforslag vedrørende it-sikkerhedsberedskab (ændring af elforsyningsloven og naturgasforsyningsloven). Den supplerende høring angår elforsyningslovens § 70 og har til formål at sikre et klarere retsgrundlag for at kunne forhøje indtægtsrammen i forbindelse med de nye krav vedrørende it-sikkerhedsberedskab.

De seneste år er den økonomiske regulering af netselskaber blevet analyseret på baggrund af el-reguleringseftersynets rapport fra 2014. Det fremgår af lovprogrammet, at der vil blive fremsat lovforslag om den økonomiske regulering af netvirksomheder i februar 2017.

I lyset af den forestående nye økonomiske regulering anser Radius det for vigtigt, at lovforslaget om it-sikkerhedsberedskab ikke fører til unødvendige eller utilsigtede ændringer i den gældende økonomiske regulering i elforsyningslovens § 70 og indtægtsrammebekendtgørelsen.

Det supplerende høringsudkast har som nævnt til formål at sikre et klarere retsgrundlag for at kunne forhøje indtægtsrammen i forbindelse med de foreslåede regler om it-beredskab. Energistyrelsen ønsker, at det står helt klart, at der ikke skal udarbejdes individuelle pålæg i form af konkrete afgørelser, men at nærmere angivne myndighedskrav – omtalt i den kommende it-sikkerhedsbekendtgørelse – kan føre til forhøjelse af indtægtsrammen. Der er tale om samme fremgangsmåde, som er anvendt i bekendtgørelserne om fjernaflæste målere og om energibesparelser, og som Energistyrelsen fastholder har hjemmel i elforsyningslovgivningen, jf. det supplerende høringsudkast. Radius er enig heri.

Hensigten bag det supplerende høringsudkast er altså at gøre det klart, at visse omkostninger til it-sikkerhedsberedskab kan føre til indtægtsrammeforhøjelse. Udkastet til ændring af § 70 rejser imidlertid en række spørgsmål og lægger

efter Radius opfattelse op til en indskrænkning af netvirksomhedernes mulighed for at få indtægtsrammeforhøjelse i forbindelse med myndighedskrav. Dette er uhensigtsmæssigt, især fordi der senere i folketingssamlingen vil blive fremsat lovforslag om den samlede økonomiske regulering af netselskaber.

Det er Radius opfattelse, at Energistyrelsen kan opnå klarhed vedr. opgaverne relateret til it-sikkerhedsberedskab ved en præcisering af lovbemærkningerne til lovforslaget om it-sikkerhedsberedskab, uden at elforsyningslovens § 70 ændres. Energistyrelsen kan i bemærkningerne til lovforslaget skrive det helt klart, at det vil blive fastsat i it-sikkerhedsbekendtgørelsen, hvilke it-sikkerhedsberedskabsopgaver, som kan føre til indtægtsrammeforhøjelse. Hermed vil hjemlen være tilstrækkelig klar, og Energistyrelsen vil følge fremgangsmåden, som er anvendt i forhold til reglerne om fjernaflæste målere og energibesparelser. Da Energistyrelsen vurderer, at der er tilstrækkelig hjemmel til fastsættelse af de gældende regler i de to bekendtgørelser om fjernaflæste målere og energibesparelser, er det ikke nødvendigt at fastsætte en ny og klarere hjemmel i elforsyningsloven om disse myndighedskrav. Radius opfordrer derfor Energistyrelsen til at lade være med at ændre § 70.

Hvis Energistyrelsen fastholder, at § 70 skal præciseres, mener Radius, at den bedste løsning vil være at præcisere § 70, stk. 8, således at det kommer til at fremgå af § 70, stk. 8, sammenholdt med lovbemærkningerne, at pålæg ikke skal forstås snævert som individuelle pålæg i form af konkrete afgørelser, men også kan omfatte krav, som pålægges i bekendtgørelser. I og med det vil fremgå specifikt i bekendtgørelsen, hvilke opgaver som kan give anledning til indtægtsrammeforhøjelse, skaber det ikke en risiko for, at anvendelsesområdet for § 70 bliver for bredt.

Ændringen Energistyrelsen har foreslået i det supplerende høringsudkast vil utilsigtet kunne føre til en indskrænkning af netvirksomhedernes rettigheder i den gældende indtægtsrammeregulering, hvis de nye punkter i elforsyningsloven opfattes som en udtømmende liste over nye opgaver, som kan give tillæg til indtægtsrammen. Det kan begrænse selskabernes mulighed for at opnå dækning for meromkostninger ved fremtidige bebyrdende bekendtgørelser. Fastholder Energistyrelsen at indsætte et nyt stk. 15, bør det alene give en generel mulighed for, at der i forbindelse med ny lovgivning kan indarbejdes bestemmelser om tillæg til dækning af meromkostninger, som det var tilfældet i målerbekendtgørelsen om overgang til fjernaflæste målere.

Overordnet opfordrer Radius til, at netselskabernes adgang til at få indtægtsrammeforhøjelser i forbindelse med nye opgaver reguleres i det kommende lovforslag om den økonomiske regulering af netselskaber, og at lovforslaget om it-sikkerhedsberedskab udelukkende forholder sig til de nye opgaver vedr. it-sikkerhedsberedskab.

Hvis Energistyrelsen fastholder, at § 70 skal ændres i lovforslaget vedrørende it-sikkerhedsberedskab, opfordrer vi Energistyrelsen til at overveje, i hvilket

omfang det kan komplicere arbejdet med det kommende lovforslag om økonomisk regulering af netselskaber, at der samtidig pågår en behandling af § 70 i lovforslaget om it-sikkerhedsberedskab i Folketinget.

Radius ser frem til, at der i forbindelse med det kommende lovforslag om en ny økonomisk regulering af netvirksomheder sker en yderligere drøftelse af adgangen til at få indtægtsrammeforhøjelse i forbindelse med nye myndighedskrav.

Radius henviser i øvrigt til Dansk Energis høringssvar, som Radius støtter.

Med venlig hilsen
Radius

Jesper Rohde Nielsen

Energistyrelsen

Center for forsyning
Amaliegade 44
1256 København K

Sendt pr. e-mail til ens@ens.dk
med kopi til dfr@ens.dk

Dok. ansvarlig: CMO
Sekretær:
Sagsnr: s2016-443
Doknr: d2016-14912-14.0
13. oktober 2016

Hørings svar til tillægshøring vedr. udkast til lov om ændring af elforsyningsloven og naturgasforsyningsloven (it-sikkerhedsberedskab)

Dansk Energi takker for muligheden for at afgive høringssvar på Energistyrelsens supplerende forslag til "Udkast til lov om ændring af lov om elforsyning og lov om naturgasforsyning" (tillægshøring).

Indledningsvis vil Dansk Energi gerne kvittere for, at Energistyrelsen med forslaget ønsker at tilsikre, at netselskaberne kan få dækket deres dokumenterede meromkostninger.

Dansk Energi er dog ikke enig i, at den valgte fremgangsmåde er den mest hensigtsmæssige.

Generelle bemærkninger

I lyset af, at der senere i denne folketingssamling vil blive fremsat lovforslag om den økonomiske regulering af netselskaber, finder Dansk Energi det meget vigtigt, at der ikke i lovforslaget om it-sikkerhedsberedskab foretages unødvendige ændringer af elforsyningslovens § 70. Dansk Energi lægger særligt vægt på, at der ikke foretages ændringer, som indskrænker netselskabernes adgang til at få indtægtsrammeforhøjelse på baggrund af elforsyningslovens § 70, stk. 8, og indtægtsrammebekendtgørelsens § 16 (i det følgende Indtægtsrammereguleringen). Efter Dansk Energis opfattelse fører fremgangsmåden i den nærværende tillægshøring til, at netvirksomhedernes rettigheder i henhold til den gældende Indtægtsrammeregulering indskrænkes. På den baggrund foreslår Dansk Energi, at Energistyrelsen vælger en anden tilgang.

Dansk Energi har forståelse for, at Energistyrelsen har udarbejdet nærværende forslag til præcisering af elforsyningslovens § 70 i lyset af Energiklagenævnets afgørelser fra 2014, 2015 og 2016 i Viby-sagen, datahub-sagen og Cityring-sagen. Disse afgørelser viser, at det ikke har fremgået klart af lovgivningen, hvordan udtrykket "pålæg" i § 70, stk. 8, og indtægtsrammebekendtgørelsens § 16, skulle forstås. Energiklagenævnet har i afgørelserne lagt sig

fast på en indskrænkende fortolkning, som efter Dansk Energis opfattelse går imod lovgivers intentioner¹.

Dansk Energi anerkender, at Energistyrelsen har til hensigt at gøre det helt klart, at konkrete myndighedskrav fastsat i bekendtgørelser også kan give indtægtsrammeforhøjelse efter § 70, stk. 8, og indtægtsrammebekendtgørelsens § 16, sådan som det allerede er sket i de omtalte bekendtgørelser vedr. fjernaflæste målere og energibesparelser, og som det er hensigten i den kommende bekendtgørelse om it-sikkerhedsberedskab. Dansk Energi vurderer imidlertid, at udkastet vil være en indskrænkning af netselskabernes rettigheder i henhold til gældende ret, og foreslår derfor, at Energistyrelsen opnår klarheden på en af følgende måder:

1. I lyset af det kommende lovforslag om den økonomiske regulering af netselskaber finder Dansk Energi det mest hensigtsmæssigt, at der ikke ændres på formuleringen af den gældende elforsyningslovs § 70. I stedet kan det i lovbemærkningerne til lovforslaget om it-sikkerhedsberedskab omtales direkte, at Energistyrelsen vurderer, at der er hjemmel til at fastsætte i en bekendtgørelse, at nærmere angivne krav skal give adgang til indtægtsrammeforhøjelse, sådan som det er sket i bekendtgørelserne om fjernaflæste målere og energibesparelser, og som det vil ske i den kommende bekendtgørelse om it-sikkerhedsberedskab. Energistyrelsen kan gøre det klart, at det ikke tilsigtes at udvide eller indskrænke netselskabernes adgang til at få indtægtsrammeforhøjelse, men at det skal stå helt klart, at det ikke kun er individuelle pålæg, som kan give anledning til indtægtsrammeforhøjelse, jf. Indtægtsrammereguleringen.
2. Hvis Energistyrelsen ikke finder overstående tilstrækkeligt, men vurderer, at elforsyningslovens § 70 skal ændres, foretrækker Dansk Energi, at dette sker ved en præcisering af § 70, stk. 8, i stedet for ved indsættelse af et nyt stk. 15. Det kan ske ved, at der to steder i § 70, stk. 8, efter ”*pålæg*” indsættes ”, *herunder individuelle pålæg*,”. I lovbemærkningerne kan der knyttes bemærkninger om baggrunden for præciseringen (Energiklagenævnets afgørelser), og det kan omtales, at det ikke tilsigtes at udvide eller indskrænke netselskabernes adgang til at få indtægtsrammeforhøjelse. Fastholder Energistyrelsen, at der skal indsættes et nyt stk. 15, vil det indebære, at § 70, stk. 8, fremover skal fortolkes i overensstemmelse med Energiklagenævnets fortolkning. Dvs. at udtrykket ”*pålæg*” i stk. 8 kun vedrører individuelle pålæg. Det kan give anledning til nye fortolkninger, som fører til utilsigtede og uønskede begrænsninger i netselskabernes adgang til at få indtægtsrammeforhøjelse.
3. Fastholder Energistyrelsen, at der skal tilføjes et nyt stk. 15 i § 70, er det vigtigt, at det handler om krav i bekendtgørelser generelt, og at det ikke indeholder en udtømmende liste, som begrænser anvendelsesområdet til fjernaflæste målere, energibesparelser og krav vedr. it-sikkerhedsberedskab. Formuleringen i høringsudkastet indskrænker netselskabernes rettigheder i henhold til den gældende Indtægtsrammeregulering og vil indføre et tungt og usmidigt system, i og med det vil forudsætte lovændring at fastsætte nye myndighedskrav, som skal kunne give anledning til indtægtsrammeforhøjelse.

¹ Der henvises i denne forbindelse til klagernes synspunkter i de tre sager som beskrevet i de tre klager.

For så vidt angår den omtalte afgørelse bemærker Dansk Energi, at Energiklagenævnet mere korrekt udtalte, at "det må antages, at der ved myndighedspålæg – eller pålæg fra Energinet.dk – menes individuelle pålæg i form af konkrete forvaltningsafgørelser og ikke generelle retsakter i form af f.eks. lovregulering, som i den omhandlede sag"; der var altså alene tale om fortolkning af begrebet myndighedspålæg fra klagenævnets side.

Med forslaget er det Energistyrelsens ambition 1) at sikre "et klarere retsgrundlag" (hjemmelsgrundlag) og 2) forhindre, at der "skabes uklarhed" om (den gældende) retstilstand i forhold til allerede fastsatte regler, og Energistyrelsen understreger 3) at der ikke med den nye hjemmel er "tilsigtet materielle ændringer" i forhold til, hvad der kan føre til indtægtsrammeforhøjelser.

Som Dansk Energi læser forslaget, handler det reelt og basalt set om, at Energistyrelsen i lyset af Energiklagenævnets afgørelser vedrørende forståelsen af udtrykket myndighedspålæg ønsker, at det skal fremgå helt klart af elforsyningslovens § 70, at ministeren kan fastsætte nærmere regler i bekendtgørelsesform om, at krav ("pålæg") i medfør af generelle retsakter skal kunne føre til/begrunde en forhøjelse af indtægtsrammen..

Konkrete bemærkninger

Særligt for så vidt angår Energistyrelsens forslag om præcisering af hvilke nærmere angivne typer af dokumenterede meromkostninger, der skal kunne begrunde forhøjelse af indtægtsrammen (dvs. 1) fjernaflæste elmålere og indsendelse af forbrugsdata, 2) realisering af energibesparelser, og 3) tilmelding til it-sikkerhedstjeneste), er det Dansk Energis opfattelse, at disse bør udelades fra elforsyningsloven, således at det alene i elforsyningsloven fastslås, at der *kan* fastsættes regler herom, mens den nærmere præcisering af, hvilke typer af omkostninger, der i specifikke situationer skal kunne dækkes gennem en indtægtsrammeforhøjelse, konkretiseres i relevante bekendtgørelser.

Ved allerede at beskrive de enkelte typer af omkostninger i elforsyningsloven risikerer man at begrænse adgangen til fremadrettet at fastsætte nye regler, som ligeledes skal kunne begrunde en forhøjelse, og der vil være behov for at ændre elforsyningsloven for at opnå adgang hertil. Dette er selvsagt uhensigtsmæssigt og administrativt tungt at gennemføre.

En anden relevant bekymring er desuden risikoen for modsætningsslutninger fra elforsyningsloven til de mere detaljerede regler på bekendtgørelsesniveau, som vil kunne føre til afvisning af anmodning om forhøjelser hos Energitilsynet, upåagtet at det har været regeludsteders intention, at forhøjelsen skulle have hjemmel i en bekendtgørelse.

Det bemærkes, at Energitilsynets administration af forhøjelser af reguleringspriser efter bestemmelserne i bekendtgørelse nr. 1358 af 3. december 2013 om fjernaflæste elmålere og måling af elektricitet i slutforbruget sker smidigt efter en operationel og administrativt enkel beregningsmodel. Det eksisterende regelgrundlag ses således at være fuldt tilstrækkeligt og tilsynet hermed sker i overensstemmelse med lovgivers intention. Tilsvarende gør sig gældende med administrationen og tilsynet efter reglerne på energispareområdet.

Såfremt lovgiver fastholder, at der er grundlag for at præcisere særlige hjemler til indtægtsrammeforhøjelser som følge af specifikke pålagte opgaver for netvirksomhederne, bør bestemmelsen formuleres, så der er tale om eksempler på specifikke pålagte opgaver og ikke en udtømmende opregning. Alternativet hertil er, at hjemlen omfatter en fuldstændig opregning af de aktiviteter, der rent faktisk medføres af et lovbestemt krav.

Som fremhævet i vores høringsvar af 19. september 2016 udstikker det foreliggende lov- og bekendtgørelsesudkast en lang række nye krav til netselskaberne, herunder tidsfrister, som *ikke* er omfattet af netselskabernes nuværende opgaveportefølje efter elforsyningslovens § 20, stk. 1. Formålet med den nye lovgivning med tilhørende bekendtgørelse er at sikre udførelsen af en række nye opgaver og at opgaveløsningen sker på en bestemt måde og til bestemte tidsfrister. Dvs. opgaver, der ligger ud over elforsyningslovens § 20, stk. 4, eller eksisterende opgaver, der skal fremskyndes som følge af loven og bekendtgørelsen, og som helt generelt er normerende for netselskabernes opgaveudførelse.

Derfor bør en eventuel særlig hjemmel til indtægtsrammeforhøjelser i elforsyningslovens § 70 ikke afgrænses til alene at omfatte "tilmelding til en it-sikkerhedstjeneste", men bør udvides til de nye aktiviteter, der rent faktisk stilles krav om i det helt overordnede pålæg i bekendtgørelsens § 2, stk. 2.

Forslag til ændret ordlyd

Dansk Energi foreslår en ændret ordlyd, som mere specifikt tydeliggør, at ministeren tillige har hjemmel til at fastsætte sådanne regler om indtægtsrammeforhøjelser som følge af pålæg (krav) i medfør af generelle retsakter i bekendtgørelsesform:

Stk. 15. Energi-, forsynings- og klimaministeren kan fastsætte regler om, at Energitilsynet kan forhøje en netvirksomheds indtægtsramme som følge af dokumenterede meromkostninger, der udspringer af krav i medfør af bestemmelser fastsat i generelle retsakter.

~~1) udskiftning og opgradering af elmålere til fjernaflæste elmålere, fremskyndelse af investeringer i fjernaflæste elmålere og indsendelse af timemålte forbrugsdata til datahubben i henhold til regler fastsat af energi-, forsynings- og klimaministeren i medfør af § 20, stk. 2, og § 22, stk. 4,~~

~~2) sikring af realisering af dokumenterbare energibesparelser i overensstemmelse med regler fastsat i medfør af § 22, stk. 4, jf. § 22, stk. 1, nr. 5, og~~

~~3) tilmelding til en it sikkerhedstjeneste i henhold til regler fastsat af energi-, forsynings- og klimaministeren i medfør af § 85 d, stk. 5, nr. 4.~~

(udgår)

Hermed sikres et klart hjemmelsgrundlag og en præciseret retstilstand i forhold til allerede fastsatte regler.

Med venlig hilsen
Dansk Energi

DANSK ENERGI

Vodroffsvej 59 | DK-1900 Frederiksberg C | T: +45 35 300 400 | info@danskenergi.dk | www.danskenergi.dk

Claus Møller Thamdrup

Michael Guldbæk Arentsen